FINANCIËLE RESULTATEN VAN GEMENGDE BEDRIJVEN OP ZANDGROND

VOORCALCULATIE 1957/58

Rapport No. 303

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT BIBLIOTHEEK

Afdeling Bedrijfseconomisch Onderzoek Landbouw

COMMISSIE VAN ADVIES

Het rapport is beoordeeld door een Commissie van Advies, welke als volgt is samengesteld:

Ir. H.T. Tjallema, (voorzitter)	Directeur Akker- en Weidebouw,	's-Gravenhage
Ir. A.H. Crijns,	Rijkslandbouwconsulent,	Tilburg
J. Loonen,	Landbouwer,	Oostrum
E.J. Markerink,	Landbouwer,	Neede (Gld.)
P. Oosterveld,	Provinciale Voedselcommissaris,	Zwolle
Ir. Th.C.J.M. Rijssenbeek,	Directeur van het Veeteeltwezen,	's-Gravenhage
J.W. van Tiggelen,	Landbouwer,	Rucphen (Nbr.)
Ir. H. Vredeling,	Hoofd Wetenschappelijke Afdeling Landarbeidersbond,	Huis ter Heide (U.)
B. Weersink,	Landbouwer,	Saasveld/ Weerselo (Ov.)

De Commissie kon zich in het algemeen met de inhoud van het rapport verenigen.

De verantwoordelijkheid voor dit rapport berust bij het Landbouw-Economisch Instituut.

INHOUDSOPGAVE

		Blz.
	Commissie van Advies	2
	Inhoud van de tabellen en grafieken	4
	Woord vooraf	5
HOOFDSTUK I	OPZET EN RESULTATEN VAN DE BEREKENINGEN	6
	1. Opzet van de berekeningen	6
	2. Samenvatting van de resultaten	8
	a. Rentabiliteit van het gehele bedrijf - voorcalculatie 1957/58	8
	b. Gemiddelde resultaten volgens bedrijfsboekhoudingen 1951/52 t/m 1956/57	12
HOOFDSTUK II	RENTABILITEIT VAN DE VERSCHILLENDE BEDRIJFSONDERDELEN (VOORCALCULATIE 1957/58)	15
	1. Toerekening van de kosten	15
	2. Rundveehouderij	16
	3. Varkenshouderij	19
	4. Pluimveehouderij	22
	5. Marktbare gewassen	26
HOOFDSTUK III	RENTABILITEIT VAN HET GEHELE BEDRIJF	28
	1. Berekende resultaten van het gehele bedrijf - voorcalculatie 1957/58	28
	a. arbeid	28
	b. intern verkeer	29
	c. aangehouden prijspeil	31
	2. Invloed van wijzigingen in opbrengstprijzen - voorcalculatie 1957/58	31
	3. Procentueel aandeel van kosten en opbrengstenelementen - voorcalculatie 1957/58	32
	4. Procentuele verdeling van het arbeidsinkomen - voorcalculatie 1957/58	33
	5. Financiële resultaten volgens de bedrijfsboekhoudingen in de jaren 1951/52 t/m 1956/57	34
Bijlage I	FINANCIËLE RESULTATEN VAN ENKELE GROEPEN GEMENGDE BEDRIJVEN OP ZANDGROND	37

INHOUD VAN DE TABELLEN EN GRAFIEKEN

Blz.

Tabellen

Tabel 1. Samenvatting van de financiële resultaten - voorcalculatie 1957/58 10

2. Arbeidsinkomen per arbeidsuur - voorcalculatie 1957/58 12

3. Indexcijfers over het beloop van het inkomen van de boer (1951 t/m 1956 = 100) 13

4. Resultaten van de rundveehouderij - voorcalculatie 1957/58 17

5. Resultaten rundveehouderij per melkkoe - voorcalculatie 1957/58 18

6. Resultaten van de varkenshouderij - voorcalculatie 1957/58 20

7. Opbrengsten per f. 100,- voederkosten voor de varkenshouderij 22

8. Resultaten van de pluimveehouderij - voorcalculatie 1957/58 23

9. Opbrengsten per f. 100,- voederkosten voor de pluimveehouderij 24

10. Resultaten van de marktbare gewassen - voorcalculatie 1957/58 27

11. Arbeidsnormen 28

12. Totaal arbeidsuren en -kosten voor het gehele bedrijf 29

13. Financiële resultaten op de gemengde bedrijven op zandgrond - voorcalculatie 1957/58 30

14. Invloed op de financiële resultaten per bedrijf van een wijziging van de opbrengstprijzen 31

15. Procentuele verdeling van opbrengsten en kosten 32

16. Samenvatting van het totale arbeidsinkomen - voorcalculatie 1957/58 33

17. Ontvangen of nog te ontvangen garantietoeslagen 35

18. Gemiddelde financiële resultaten volgens de L.E.I.-bedrijven 1951/52 t/m 1956/57 36

Grafieken

Grafiek 1. Opbrengsten per f. 100,- voederkosten 14

" 2. Bacon 2e soort prijzen per kg geslacht gewicht 21

" 3. Varkensmeel e.r. per 100 kg 21

" 4. Eierprijzen per kg 25

" 5. Gemengd graan per 100 kg 25

WOORD VOORAF

In dit rapport zijn berekeningen opgesteld omtrent de rentabiliteit van het gemengde bedrijf op zandgrond met het doel een inzicht te geven omtrent het inkomen van de boer. Verder is aandacht besteed aan de rentabiliteit van de afzonderlijke bedrijfsonderdelen zoals de rundvee-, de varkens- en de pluimveehouderij en de marktbare gewassen. Deze berekeningen zijn opgesteld voor gemiddelde omstandigheden en bij het in de naaste toekomst te verwachten prijspeil.

De in rekening gebrachte opbrengstprijzen per produkt zijn veelal schattingen op grond van het thans geldende prijspeil (voorjaar 1958). Het is duidelijk dat een gewijzigd prijspeil de rentabiliteit van het gehele bedrijf en dat van de onderdelen zal beïnvloeden. Voor een goede beoordeling van de resultaten is daarom nog afzonderlijk aangegeven de invloed van een hogere of lagere prijs per produkt op de rentabiliteit van het gehele bedrijf.

Ter oriëntering zijn in dit rapport eveneens vermeld de financiële resultaten volgens de bedrijfsboekhoudingen van de in het onderzoek betrokken bedrijven over de jaren 1951/52 t/m 1956/57.

Tenslotte zij opgemerkt dat de berekeningen zijn opgesteld in aansluiting aan de rapporten over de produktiekosten van de melk en van de granen en aardappelen op het gemengde bedrijf op zandgrond (voorcalculaties 1957/58). Ook in dit rapport is onderscheid gemaakt naar de verschillende typen van gemengde bedrijven op zandgrond in de verschillende landbouwgebieden.

Het rapport is samengesteld op de afdeling Bedrijfseconomisch Onderzoek Landbouw door J. Hoornweg onder leiding van ir. H. Dijkstra.

DE DIRECTEUR,

's-Gravenhage, mei 1958 (Dr. J. Horring)

HOOFDSTUK I
OPZET EN RESULTATEN VAN DE BEREKENINGEN

1. Opzet van de berekeningen

Het doel van dit rapport is om inzicht te geven in de financiële resultaten van de gemengde bedrijven op zandgrond.

In de kostprijsrapporten ten behoeve van de afzonderlijke produkten is uitsluitend aandacht besteed aan de afzonderlijke bedrijfsonderdelen van het gemengde bedrijf op zandgrond, waarbij dan uiteraard de nadruk is gelegd op de kostprijsberekening per produkt. Zo kunnen voor de voorcalculatie 1957/58 de volgende kostprijsrapporten worden genoemd waarin steeds één bepaald bedrijfsonderdeel van het gemengde bedrijf is behandeld.

Rapport No. 277 bevat de resultaten van het onderzoek naar de kostprijs van eieren.

Rapport No. 281 geeft o.a. de kostprijzen van varkensvlees (mesterij en fokkerij) in het oostelijk zandgebied.

Rapport No. 282 betreft de kostprijsberekening van de melk waarin dan naast de weidegebieden ook de resultaten van de voornaamste zandgebieden zijn opgenomen.

Rapport No. 293 betreft de kostprijsberekening van granen en aardappelen op de zandgronden.

Voor de opzet van deze berekeningen in dit rapport is uitgegaan van dezelfde bedrijven als die welke ten grondslag liggen aan de kostprijsberekeningen van de melk en van de granen en aardappelen (rapporten 282 en 293). Ook voor de berekening van de resultaten van de pluimvee- en varkenshouderij is van dezelfde bedrijven uitgegaan.

Dit betekent dat voor deze beide laatste onderdelen in dit rapport andere groepen bedrijven zijn gebruikt als die welke ten grondslag liggen aan de kostprijsberekeningen van eieren en varkensvlees. De reden hiertoe is dat voor de opstelling van een kostprijsberekening van eieren of varkensvlees wordt uitgegaan van een gedetailleerde administratie welke speciaal voor één van deze bedrijfsonderdelen is ingericht. De bedrijfskeuze voor deze kostprijsberekeningen is hierop afgestemd, waardoor ook de omvang van de pluimvee- en de varkensstapel op deze bedrijven groter is dan gemiddeld geldt voor de berekeningen in dit rapport.

Ten einde de resultaten van de varkens- en pluimveehouderij te kunnen beoordelen binnen het bedrijfsverband, zijn de basisgegevens van de in dit rapport opgenomen berekeningen ontleend aan die bedrijven op zandgrond waarvoor een administratie voor het gehele bedrijf ter beschikking staat. Dit laatste is het geval voor die bedrijven waaraan de gegevens zijn ontleend voor de kostprijsberekening van de melk en van de granen en aardappelen. Voor de rentabiliteitsberekeningen van de varkens- en pluimveehouderij betekent dit echter een beperking omdat de administratie welke het gehele bedrijf omvat niet zo gedetailleerd is als de speciaal voor deze bedrijfsonderdelen ingerichte administratie. Daarom is analyse van kosten en opbrengsten voor deze beide bedrijfsonderdelen in dit rapport niet zo gedetailleerd.

Over de berekeningen in het rapport zij opgemerkt, dat in hoofdstuk II de afzonderlijke bedrijfsonderdelen worden behandeld, terwijl tenslotte in hoofdstuk III de financiële resultaten van het gehele bedrijf zijn vermeld. Zowel in hoofdstuk II als in hoofdstuk III worden berekeningen gegeven welke een overzicht bevatten van de gemiddelde resultaten op de in het onderzoek betrokken bedrijven in het verleden met daarnaast berekeningen voor de te verwachten resultaten in de naaste toekomst. Daar in de kostprijsrapporten het kostenpeil reeds uitvoerig is behandeld, zal in dit rapport nog nader worden ingegaan op de opbrengstprijzen van de verschillende produkten. In het bijzonder is dit geschied voor de eieren en het varkensvlees waarvoor niet die overheidsgaranties gelden, zoals voor de melk en de granen.

De gebieden waarvoor de berekeningen gelden zijn de Friese Wouden, Drente, Overijsel, de Graafschap en Noordbrabant.

Tenslotte wordt opgemerkt dat de berekeningen moeten worden beoordeeld tegen de achtergrond van de kostprijsberekeningen van de verschillende produkten. Voor de waardering van bepaalde kostenbestanddelen dient het L.E.I. namelijk uit te gaan van de hiertoe verstrekte richtlijnen.

Deze richtlijnen zijn gebaseerd op afspraken tussen het Ministerie van Landbouw en het Landbouwschap en houden verband met het door de overheid te voeren prijsbeleid.

In de afzonderlijke kostprijsrapporten zijn deze richtlijnen nader uiteengezet en betreffen hoofdzakelijk de beloning van de boer (handenarbeid en bedrijfsleiding) en de kosten voor het gebruik van grond en gebouwen. In tegenstelling tot voorgaande berekeningen waarbij de gemiddelde pachten zijn ingecalculeerd, zijn thans de kosten van grond en gebouwen in de berekening opgenomen. Deze kosten zijn echter gebaseerd op bepaalde normbedragen zodat niet zonder meer kan worden gesproken van eigenaarslasten. Voor een uitvoerige toelichting op de berekening van de kosten van grond en gebouwen wordt verwezen naar de kostprijsberekening van de melk (rapport No. 282) en die van de granen en aardappelen (rapport No. 293).

2. Samenvatting van de resultaten

a. Rentabiliteit van het gehele bedrijf - voorcalculatie 1957/58

In tabel 1 is een samenvatting gegeven van de financiële resultaten van het gehele bedrijf voor de voorcalculatie 1957/58.

In tabel 1 (I) zijn de voornaamste bedrijfsgegevens vermeld, zoals de oppervlakte cultuurgrond, grasland en voedergewassen en de oppervlakte marktbare gewassen. Verder is hier vermeld de gemiddelde veebezetting per jaar.

In tabel 1 (II) zijn de financiële resultaten van het gehele bedrijf gegeven. Er zij op gewezen dat de aangehouden opbrengstprijzen van grote invloed zijn op het berekende resultaat. In hoofdstuk III is daarom bijzondere aandacht besteed aan de invloed van een gewijzigd prijspeil op de financiële resultaten van het gehele bedrijf. De voor de berekening aangehouden prijzen zijn nader gespecificeerd onder IV van tabel 1. In de totale opbrengsten zijn opgenomen de garantietoeslagen op de granen waarvoor een globale schatting is gemaakt. Onder IV van tabel 1 zijn de in rekening gebrachte toeslagen per ha eveneens aangegeven.

Het netto-overschot (tabel 1-II) vermeerderd met de berekende arbeidskosten voor boer en gezinsleden geeft het arbeidsinkomen van het gezin. Indien de berekende arbeidskosten voor de gezinsleden hierop in mindering worden gebracht, verkrijgt men het arbeidsinkomen van de boer.

Aangezien de beloning voor bedrijfsleiding niet onder de kosten is opgenomen, geeft het arbeidsinkomen van de boer de hoogte aan van de totale beloning voor handenarbeid en bedrijfsleiding en verder de ondernemerswinst of verlies.

Bij de herziening van de uitgangspunten voor de kostprijsberekeningen is voor de beloning van de boer op het gemengde bedrijf van ca. 10 ha f. 6.750,- aangehouden voor handenarbeid en bedrijfsleiding tezamen. Dit bedrag geldt voor oogst 1958. Na aftrek van de handenarbeid resteert een bedrag voor beloning voor bedrijfsleiding dat met behulp van een verdeelsleutel is toegerekend aan de verschillende bedrijfsonderdelen. De uitkomst hiervan geeft de normen voor de beloning voor bedrijfsleiding per produkt die bij de kostprijsberekening in aanmerking zijn genomen.

Bij een vergelijking van het in tabel 1 onder II berekende arbeidsinkomen van de boer (handenarbeid + bedrijfsleiding + ondernemerswinst of -verlies) met het bedrag voor beloning en bedrijfsleiding, dat bij de opstelling van de uitgangspunten voor de kostprijsberekening is gebruikt, dient men echter met verschillende factoren rekening te houden.

Het bedrijfsresultaat in tabel 1 komt namelijk tot stand onder invloed van opbrengstprijzen welke niet of slechts ten dele zijn te beïnvloeden door overheidsbemoeiingen zoals bijvoorbeeld in de pluimvee- en de varkenssector. Bij de opbrengst van de melk waarvoor in hoge mate sprake is van overheidsbemoeiing, moet verder niet uit het oog worden verloren dat een landelijke opbrengstprijs is aangehouden en wel die voor het jaar 1956/57. Bovendien is de intensiteit van de bedrijven in de onderhavige gebieden verschillend; bijvoorbeeld de pluimvee- en varkensbezetting is in de zuidelijke gebieden groter dan in Friesland en Drente. Dit brengt tevens mede dat niet alleen de hoogte van de totale beloning voor bedrijfsleiding varieert doch ook het bedrag aan ondernemerswinst of -verlies zal variëren al naar gelang de hogere of lagere rentabiliteit van deze bedrijfsonderdelen. De conclusie is dan ook dat bij de aangehouden opbrengstprijzen en verder de verschillen in intensiteit van gebied tot gebied het niet zonder meer mogelijk is om verband te leggen tussen de resultaten in tabel 1 en de normbedragen volgens de herziene uitgangspunten voor de kostprijsberekening.

Tabel 1

SAMENVATTING VAN DE FINANCIELE RESULTATEN -
VOORCALCULATIE 1957/58

	Friese Wouden	Drente	Overijsel	De Graafschap	Noord-brabant
I. Technische gegevens					
Oppervlakte:					
cultuurgrond	10,50 ha	13,- ha	9,50 ha	9,- ha	10,- ha
grasl. + voedergewassen 1)	9,77 "	8,14 "	7,36 "	6,36 "	5,89 "
marktbare gewassen	0,85 "	5,32 "	2,57 "	3,19 "	4,69 "
Veebezetting per jaar:					
melkkoeien	11,7 st.	8,8 st.	9,4 st.	8,3 st.	7,4 st.
fokzeugen	1,4 "	1,7 "	2,2 "	2,1 "	2,7 "
mestvarkens	8,3 "	5,3 "	12,0 "	21,1 "	14,0 "
leghennen	19,- "	40,- "	150,- "	186,- "	155,- "
II. Resultaten gehele bedrijf	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
Totale opbrengsten met toeslagen granen	21.344	21.776	23.559	26.411	23.589
Totale kosten 2)	21.383	22.108	24.287	25.745	23.072
Netto-overschot	⁄ 39	⁄ 332	⁄ 728	666	517
Arb.kosten van boer + gezinsleden	7.908	9.179	8.723	8.601	8.128
Arbeidsinkomen van gezin	7.869	8.847	7.995	9.267	8.645
Arbeidskosten gezinsleden	2.466	3.826	3.302	3.404	2.921
Arbeidsinkomen van boer	5.403	5.021	4.693	5.863	5.724
III. Resultaten per bedr.onderdeel					
Arb.inkomen v/d boer uit:					
rundveehouderij (zie tabel 4)	5.014	3.175	3.330	3.758	3.090
varkenshouderij (" " 6)	118	70	316	870	869
pluimveehouderij(" " 8)	9	41	408	380	475
marktb. gewassen(" " 10)	262	1.735	639	855	1.290
Totaal	5.403	5.021	4.693	5.863	5.724
IV. Aangehouden opbrengstprijzen					
Melk per 100 kg met 3,7% melkvet	28,40	28,40	28,40	28,40	28,40
Eieren per 100 stuks	12,50	12,50	12,50	12,50	12,50
Eieren per kg	2,15	2,15	2,15	2,15	2,15
Rogge per 100 kg	21,75	21,75	21,75	21,75	21,75
Haver per 100 kg	23,75	23,75	23,75	23,75	23,75
Aardappelen per 100 kg	8,-	8,-	8,-	8,-	8,-
Varkensvlees per kg geslacht gewicht (bacon 2e soort)	2,15	2,15	2,15	2,15	2,15
Toeslag granen per ha	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-

1) Met inbegrip van 1/3 x oppervlakte nagewassen.
2) Kosten zonder beloning voor bedrijfsleiding.
⁄ = verlies

In tabel 1 (III) is een specificatie gegeven van het arbeidsinkomen van de boer dat wordt verkregen uit de verschillende bedrijfsonderdelen. Ook hierbij geldt de belangrijkheid van de aangehouden opbrengstprijzen op de hoogte van het arbeidsinkomen voor de verschillende sectoren van het bedrijf.

Uit dit overzicht onder III van tabel 1 blijkt duidelijk de belangrijkheid van de rundveesector voor de vorming van het arbeidsinkomen van de boer.

Daar de arbeid op de gemengde bedrijven van ca. 10 ha hoofdzakelijk bestaat uit eigen arbeidskrachten heeft de betekenis van het netto-overschot weinig zin voor de beoordeling van het bedrijfsresultaat. In de tabel 2 is daarom nog een totaal overzicht gegeven van het arbeidsinkomen.

De arbeidskosten zijn voor het gehele bedrijf en per bedrijfsonderdeel berekend met behulp van arbeidsnormen. Hieruit vloeit voort dat ook voor het gehele bedrijf en voor de verschillende bedrijfsonderdelen het aantal benodigde arbeidsuren bekend is. In hoofdstuk III is over deze arbeidsuren een uitvoerige specificatie opgenomen.

In tabel 2 wordt het totale arbeidsinkomen uit het gehele bedrijf en per bedrijfsonderdeel uitgedrukt per arbeidsuur zodat een inzicht wordt verkregen omtrent het arbeidsinkomen per arbeidsuur voor de verschillende bedrijfsonderdelen. Uiteraard dient in de beoordeling van deze uitkomsten ook de aangehouden opbrengstprijzen te worden betrokken (zie tabel 1). In de opbrengst voor marktbare gewassen is begrepen een toeslag op granen welke is geschat op grond van de garantieprijzen voor oogst 1958 (rogge f. 25,40 en haver f. 26,95 per 100 kg).

De beloning voor bedrijfsleiding is niet onder de kosten opgenomen, zodat in het arbeidsinkomen volgens tabel 2 begrepen is de totale beloning voor handenarbeid en bedrijfsleiding.

Uit tabel 2 blijkt dat voor de rundveehouderij het hoogste arbeidsinkomen per uur wordt gehaald in De Graafschap. Op grond van het feit dat de meeste arbeidsuren worden gemaakt in de rundveehouderij, is ook het arbeidsinkomen per uur voor het gehele bedrijf in De Graafschap hoger dan in de overige gebieden. Het lage arbeidsinkomen in de pluimveesector voor De Graafschap kan o.a. worden verklaard doordat in verhouding meer voeder moet worden aangekocht.

Tabel 2

ARBEIDSINKOMEN PER ARBEIDSUUR
(voorcalculatie 1957/58)

	Friese Wouden	Drente	Overijsel	De Graafschap	Noord-brabant
	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
Arbeidsinkomen					
Rundveehouderij (zie tabel 4)	8.078	5.994	5.966	5.928	4.922
Varkenshouderij (zie tabel 6)	318	265	644	1.314	1.202
Pluimveehouderij (zie tabel 8)	55	161	812	842	830
Marktbare gewassen (zie tabel 10)	450	3.107	1.211	1.396	2.090
Gehele bedrijf	8.901	9.527	8.633	9.480	9.044
In rekening gebrachte uren	uren	uren	uren	uren	uren
Rundveehouderij	4.630	3.650	3.624	3.236	2.969
Varkenshouderij	303	253	451	661	536
Pluimveehouderij	70	148	555	688	574
Marktbare gewassen	287	1.776	787	806	1.294
Gehele bedrijf	5.290	5.827	5.417	5.391	5.373
Arbeidsinkomen per uur	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
Rundveehouderij	1,74	1,64	1,65	1,83	1,66
Varkenshouderij	1,05	1,05	1,43	1,99	2,24
Pluimveehouderij	.	.	1,46	1,22	1,45
Marktbare gewassen	1,57	1,75	1,54	1,73	1,62
Gehele bedrijf	1,68	1,63	1,59	1,76	1,68

Het aangekochte voeder ligt namelijk hoger in prijs door marges en vrachtkosten dan het voeder uit eigen bedrijf. Het hogere arbeidsinkomen per uur in de pluimveesector voor Overijsel kan voornamelijk worden toegeschreven aan een hogere eiproduktie per hen.

Aangezien gemiddeld ca. 65% van de arbeidsuren wordt besteed aan de rundveehouderij, ligt het voor de hand dat dit bedrijfsonderdeel tevens de belangrijkste bijdrage levert voor de vorming van het arbeidsinkomen op het gemengde bedrijf op zandgrond.

b. Gemiddelde resultaten volgens de bedrijfsboekhoudingen 1951/52 t/m 1956/57

Op grond van de boekhoudkundige gegevens over de afgelopen jaren van de onderzochte bedrijven is eveneens een berekening gemaakt over

het arbeidsinkomen van de boer. Overeenkomstig de voorcalculatie zijn de in rekening gebrachte arbeidskosten voor gezinsleden gebaseerd op arbeidsnormen. Het berekende arbeidsinkomen van de boer wordt hierdoor niet beïnvloed door een eventueel arbeidsoverschot van de gezinsarbeid. Bij de berekening van dit inkomen is verder rekening gehouden met de ontvangen of nog te ontvangen garantietoeslagen op melk en granen.

Stelt men het gemiddelde arbeidsinkomen van de boer over de genoemde jaren op 100, dan zijn de volgende indexcijfers over het beloop te becijferen.

Tabel 3

INDEXCIJFERS OVER HET BELOOP VAN HET ARBEIDSINKOMEN VAN DE BOER

(1951 t/m 1956 = 100)

	1951/52	1952/53	1953/54	1954/55	1955/56	1956/57
Friese Wouden	102	112	108	72	103	104
Drente	136	118	105	65	93	83
Overijsel	107	112	94	71	116	101
De Graafschap	113	94	92	101	109	92
Noordbrabant	104	94	94	96	114	97
Gemiddeld alle gebieden	112	106	99	81	107	95

De resultaten over het jaar 1954/55 zijn in het bijzonder voor de Friese Wouden, Drente en Overijsel beïnvloed door de ongunstige weersomstandigheden. Dit geldt dan speciaal voor de rundveehouderij. Tevens geldt dat in het jaar 1954/55 de rentabiliteit van de pluimvee- en varkenshouderij daalden ten opzichte van het voorgaande jaar (zie grafiek I).

Afgezien van de bijzondere daling in het jaar 1954/55, is in het algemeen in de laatste jaren een daling te constateren. Vooral in Drente, waar naast de rundveehouderij de opbrengst van de gewassen moeten bijdragen tot het verkrijgen van een inkomen, blijkt deze daling duidelijk.

Dit wordt nog benadrukt door de vrij hoge opbrengstprijzen van de granen in de jaren 1951/52 en 1952/53.

Tenslotte wordt in grafiek I een overzicht gegeven van het beloop van de opbrengsten per f. 100,- voederkosten voor de pluimveehouderij en voor de varkenshouderij. In hoofdstuk II is dit onderwerp nader behandeld.

De lage opbrengsten per f. 100,- voederkosten in de pluimveehouderij voor het jaar 1956/57, zijn voornamelijk veroorzaakt door de gemiddelde lage opbrengstprijs van de eieren. In grafiek 4 van hoofdstuk II is het beloop van deze eierprijs nader uitgewerkt voor de laatste drie jaren.

De lage opbrengst van de varkenshouderij in het boekjaar 1952/53 kan hoofdzakelijk worden verklaard door de sterkere daling van de vleesprijs ten opzichte van de prijs van het krachtvoer.

Grafiek I

OPBRENGSTEN PER f. 100,- VOEDERKOSTEN

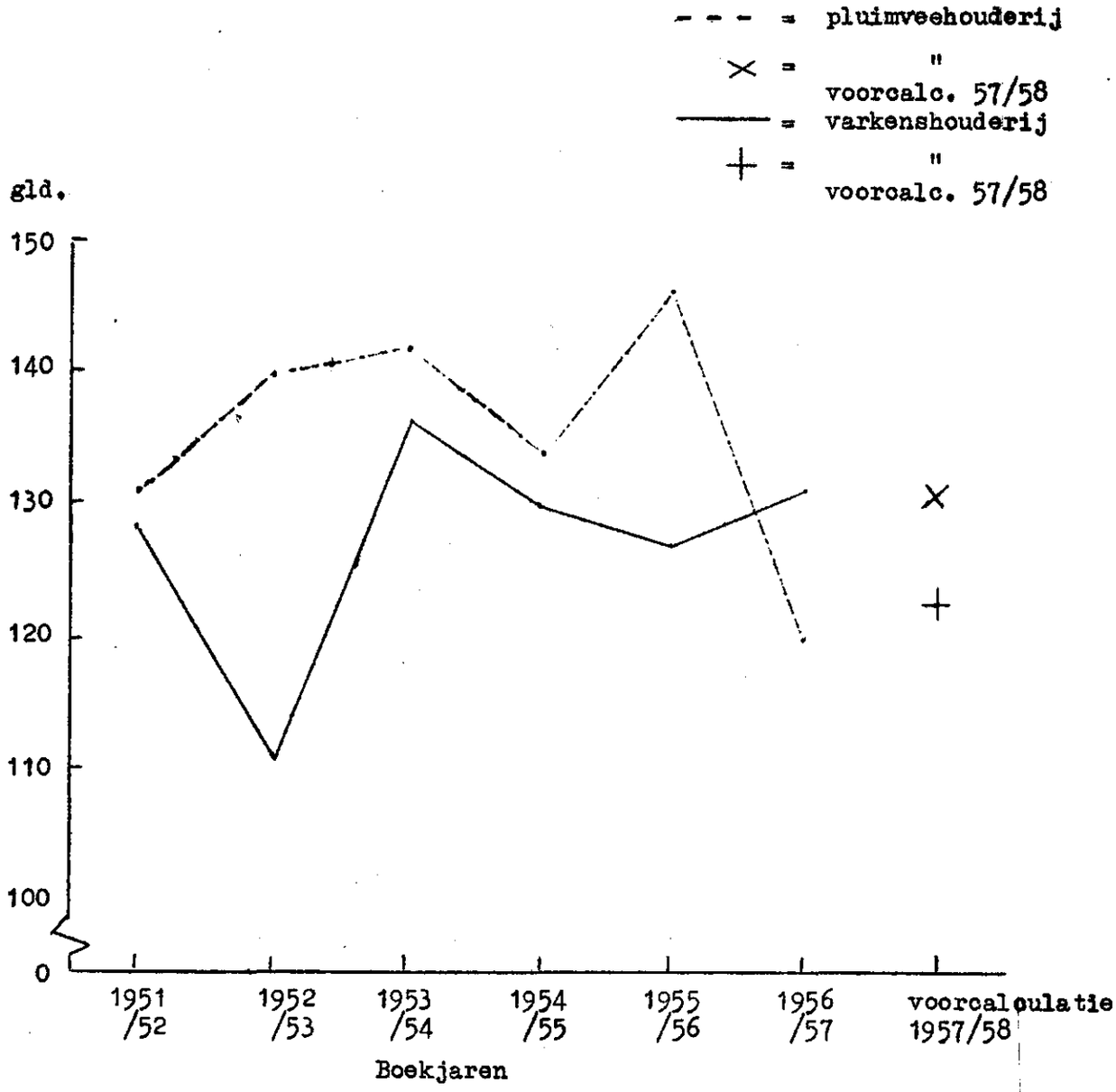

HOOFDSTUK II
RENTABILITEIT VAN DE VERSCHILLENDE BEDRIJFSONDERDELEN
(Voorcalculatie 1957/58)

1. Toerekening van de kosten

Voor de bepaling van de kosten per bedrijfsonderdeel moeten verschillende kosten worden toegerekend. Reeds bij de kostprijsberekening der verschillende produkten is aan deze toerekening de nodige aandacht geschonken. Thans willen wij hierop nogmaals de aandacht vestigen omdat de hoogte van de kosten per bedrijfsonderdeel mede afhankelijk is van de toerekening van kosten.

Bij de toerekening is onderscheid te maken naar kosten welke aanwijsbaar voor een bepaald bedrijfsonderdeel zijn gemaakt. Een voorbeeld is het voederverbruik dat voor elke diersoort bekend is. Verder kan nog worden genoemd het zaaizaadverbruik per gewas.

Het merendeel van de kosten op het gemengde bedrijf moeten echter met behulp van verdeelsleutels aan de verschillende bedrijfsonderdelen worden toegerekend. Voor elk van deze kostenbestanddelen, die dus voor het gehele bedrijf bekend zijn, zijn afzonderlijke verdeelsleutels gebruikt. Zo is voor de toerekening van de kali en de fosforzuur aan de verschillende gewassen uitgegaan van onttrekkingsnormen. Voor stikstof zijn weer normen gebruikt over de stikstofbehoefte per gewas.

De arbeidskosten zijn in afwijking van de andere kostenbestanddelen niet ontleend aan de kosten volgens de onderzochte bedrijven. De arbeidskosten zijn namelijk gebaseerd op arbeidsuren welke een normatief karakter hebben. In hoofdstuk III wordt een uitvoerige specificatie gegeven van de gebruikte arbeidsnormen. Het is gegebleken dat de totale arbeidskosten, gebaseerd op deze arbeidsnormen, lager zijn dan de genoteerde arbeidskosten op de onderzochte bedrijven. Hieruit kan worden geconcludeerd dat - gemeten met deze arbeidsnormen - op verschillende bedrijven een overschot aan arbeid is te constateren. In de berekeningen komt dit overschot echter niet tot uitdrukking omdat van de lagere arbeidsnormen is uitgegaan. Gezien de omstandigheid dat op het gemengde bedrijf van ongeveer 10 ha de arbeid nagenoeg uitsluitend bestaat uit de gezinsarbeid, worden de resultaten per bedrijfsonderdeel en voor het gehele bedrijf

daarom eveneens gegeven met uitschakeling van de arbeidskosten. De term "arbeidsinkomen" wordt hiervoor gebruikt. Dit arbeidsinkomen wordt berekend door van de totale opbrengsten af te trekken de kosten, waarin dan de arbeidskosten niet zijn begrepen. Verder is nog berekend het "arbeidsinkomen van de boer". Hiertoe zijn alleen de arbeidskosten voor gezinsleden en de betaalde arbeid onder de kosten opgenomen. De toerekening van de arbeidskosten voor deze categorieën arbeidskrachten aan de verschillende bedrijfsonderdelen geschiedde in dezelfde verhouding als die welke er bestaat tussen de totale arbeidskosten van het gehele bedrijf en de totale arbeidskosten voor gezinsleden en betaalde arbeidskrachten.

Achtereenvolgens worden nu voor de verschillende gebieden de resultaten van de afzonderlijke bedrijfsonderdelen behandeld. Hierbij zal blijken dat niet elk bedrijfsonderdeel in elk gebied van dezelfde belangrijkheid is.

2. Rundveehouderij

Voor de opstelling van de financiële resultaten van de rundveesector van het bedrijf is uitgegaan van de berekende kosten en opbrengsten volgens het rapport No. 282 met de kostprijs van de melk. In tabel 4 zijn de totale kosten en opbrengsten voor de afzonderlijke gebieden gegeven.

Naast de oppervlakte grasland en voedergewassen is het gemiddeld aantal aanwezige melkkoeien per jaar vermeld.

De opbrengsten zijn berekend voor de totale melkproduktie, waarin begrepen de aflevering aan de fabriek, het privé-verbruik en de vervoederde hoeveelheden. Als opbrengstprijs voor de melk is aangehouden f. 28,40 per 3,7 kg melkvet (garantieprijs 1956/57).

De omzet en aanwas is ongewijzigd uit de kostprijsberekening van de melk overgenomen.

In de overige opbrengsten zijn begrepen de nevenopbrengsten zoals de stalmest en de paardekosten welke ten laste komen van de marktbare gewassen (granen en aardappelen).

Onder de kosten is niet opgenomen de beloning voor bedrijfsleiding. Het netto-overschot en het arbeidsinkomen van de boer, vermeld onder de resultaten, zijn daarom met inbegrip van de beloning voor bedrijfsleiding.

Tabel 4

RESULTATEN VAN DE RUNDVEEHOUDERIJ

Voorcalculatie 1957/58

	Friese Wouden	Drente	Overijsel	De Graafschap	Noordbrabant
Oppervlakte grasland en voedergewassen	9,77 ha	8,14 ha	7,36 ha	6,36 ha	5,89 ha
Aantal melkkoeien	11,7 st.	8,8 st.	9,4 st.	8,3 st.	7,4 st.
Opbrengsten:	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
Melkgeld	14.003,-	10.331,-	10.301,-	9.472,-	8.097,-
Omzet en aanwas	3.132,-	2.965,-	2.863,-	3.332,-	2.692,-
Overige opbrengsten	176,-	993,-	515,-	502,-	978,-
Totale opbrengsten	17.311,-	14.289,-	13.679,-	13.306,-	11.767,-
Kosten:					
Arbeidskosten	7.826,-	6.170,-	6.263,-	5.290,-	4.711,-
Voederkosten:					
eigen bedrijf:					
a. granen en aardappelen	364,-	990,-	625,-	663,-	922,-
b. overig voer	666,-	948,-	873,-	1.135,-	1.203,-
aangekocht voeder	2.546,-	1.790,-	1.991,-	1.738,-	991,-
Totaal voederkosten	3.576,-	3.728,-	3.489,-	3.536,-	3.116,-
Meststoffen	1.788,-	1.750,-	1.428,-	1.107,-	1.278,-
Grond en gebouwen	1.475,-	985,-	1.030,-	992,-	825,-
Werktuigkosten	1.016,-	570,-	596,-	668,-	536,-
Overige kosten	1.378,-	1.262,-	1.170,-	1.075,-	1.090,-
Totale kosten 1)	17.059,-	14.465,-	13.976,-	12.668,-	11.556,-
Resultaten:					
Netto-overschot (opbrengsten minus kosten)	252,-	⁄ 176,-	⁄ 297,-	638,-	211,-
Totaal arbeidsinkomen (arbeidskosten + netto-overschot)	8.078,-	5.994,-	5.966,-	5.928,-	4.922,-
Arbeidsinkomen van de boer	5.014,-	3.175,-	3.330,-	3.758,-	3.090,-

1) Kosten zonder beloning voor bedrijfsleiding.

⁄ = verlies

Ter beoordeling zijn in de hiernavolgende tabel met behulp van de gegevens in tabel 4 en in rapport No. 282 de resultaten berekend per gemiddeld aanwezige melkkoe.

Tabel 5

RESULTATEN RUNDVEEHOUDERIJ PER MELKKOE
Voorcalculatie 1957/58

		Friese Wouden	Drente	Overijsel	De Graafschap	Noord-brabant
Resultaten per gemiddeld aanwezige melkkoe						
Opbrengsten	gld.	1.479	1.624	1.455	1.603	1.590
Kosten	gld.	1.458	1.644	1.487	1.526	1.562
Verschil	gld.	21	⁄ 20	⁄ 32	77	28
Melkproduktie per melkkoe	kg	3.900	3.925	3.850	3.950	3.925
Vetgehalte	%	3,99	3,90	3,70	3,75	3,65
Melkveebezetting per ha grasland + voedergewassen	st.	1,20	1,08	1,28	1,31	1,25

⁄ = verlies

3. Varkenshouderij

Zoals reeds is opgemerkt zijn ook de kosten en opbrengsten van de varkens- en pluimveehouderij gebaseerd op de resultaten van de in het onderzoek betrokken bedrijven.

De hoeveelheden kosten en opbrengsten zijn hiertoe ongewijzigd uit de bedrijfsboekhoudingen over het jaar 1956/57 aangehouden. In afwijking van de normalisatie van kosten en opbrengsten voor de rundveehouderij en voor de granen en aardappelen is dit voor de varkens- en pluimveehouderij niet zozeer noodzakelijk. De weersomstandigheden in een bepaald jaar oefenen namelijk weinig invloed uit op de hoogte van de hoeveelheden kosten en opbrengsten.

In tabel 6 is een overzicht gegeven van de resultaten van de varkenshouderij voor de voorcalculatie 1957/58. De gemiddelde varkensbezetting waarvoor de berekening geldt, is eveneens in deze tabel opgenomen.

De opbrengsten zijn volgens de boekhoudingen niet nader te specificeren in hoeveelheden (kg per dier) en prijs per kg. Ten behoeve van de voorcalculatie 1957/58 zijn de geldopbrengsten voor de omzet en aanwas uit de bedrijfsboekhoudingen van het laatste jaar aangehouden. Deze totaal opbrengsten zijn echter verlaagd met 9% in verband met het thans geldende lagere prijspeil. Ter oriëntatie is in bijgaande grafiek 2 een overzicht gegeven van de prijs per kg geslacht gewicht voor bacon van 1 mei 1954 af. De gemiddelde jaarprijs voor de afzonderlijke boekjaren is eveneens in deze grafiek vermeld. Op grond van het prijsverloop is de geschatte geld-opbrengst voor de voorcalculatie 1957/58 bepaald. Van de totale kosten blijken de voederkosten de voornaamste kostenbestanddelen te zijn. Onderscheid is hiervan te maken naar het voeder uit eigen bedrijf en aangekochte voeder.

De waardering van de voedergranen uit het eigen bedrijf is afgestemd op de in de toekomst te verwachten telersprijzen. Gezien de thans van kracht zijnde monopolieheffingen is voor de toekomst het ingecalculeerde prijspeil van de voedergranen afgestemd op de minimum-garantieprijzen, welke gelden voor het opleggen van monopolieheffingen. Deze minimum-garantieprijzen zijn voor rogge f. 21,75 en voor haver f. 23,75 per 100 kg. De prijs van de aardappelen is gesteld op f. 4,75 per 100 kg, namelijk de voederwaarde.

Tabel 6

RESULTATEN VAN DE VARKENSHOUDERIJ
Voorcalculatie 1957/58

	Friese Wouden	Drente	Overijsel	De Graafschap	Noord-brabant
Gemiddeld aantal per jaar					
Fokzeugen	1,4 st.	1,7 st.	2,2 st.	2,1 st.	2,7 st.
Mestvarkens	8,3 st.	5,3 st.	12,0 st.	21,1 st.	14,0 st.
	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
Opbrengsten:					
Omzet en aanwas e.d.	3.544,-	2.769,-	5.154,-	8.337,-	6.495,-
Stalmest	101,-	81,-	148,-	234,-	173,-
Totaal opbrengsten	3.645,-	2.850,-	5.302,-	8.571,-	6.668,-
Kosten:					
Voederkosten:					
eigen bedrijf					
a. granen en aardappelen	38,-	560,-	609,-	1.577,-	1.044,-
b. overig voer	68,-	201,-	292,-	377,-	295,-
aangekocht voeder	2.941,-	1.561,-	3.332,-	4.740,-	3.633,-
Totaal voederkosten	3.047,-	2.322,-	4.233,-	6.694,-	4.972,-
Arbeidskosten	512,-	428,-	779,-	1.081,-	851,-
Overige kosten	280,-	263,-	425,-	563,-	494,-
Totale kosten 1)	3.839,-	3.013,-	5.437,-	8.338,-	6.317,-
Resultaten:					
Netto-overschot (opbrengsten minus kosten)	⁄ 194,-	⁄ 163,-	⁄ 135,-	233,-	351,-
Opbrengst 2) per f. 100,- voederkosten	116,-	119,-	122,-	125,-	131,-
Totaal arbeidsinkomen (arbeidskosten + netto-overschot)	318,-	265,-	644,-	1.314,-	1.202,-
Arbeidsinkomen van de boer	118,-	70,-	316,-	870,-	869,-

1) Kosten zonder beloning voor bedrijfsleiding.

2) Opbrengsten zonder stalmest.

⁄ = verlies

Grafiek 2

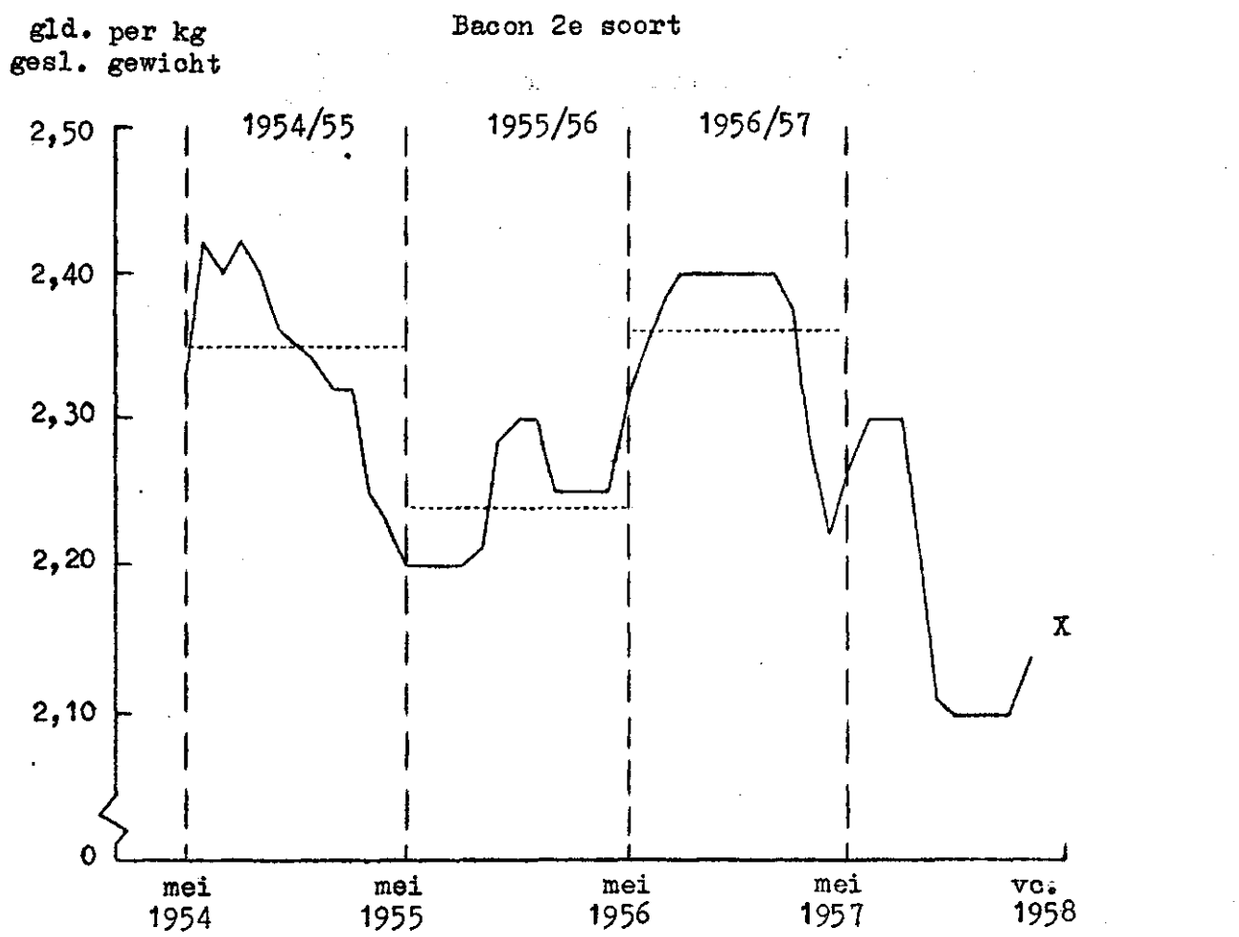

Grafiek 3

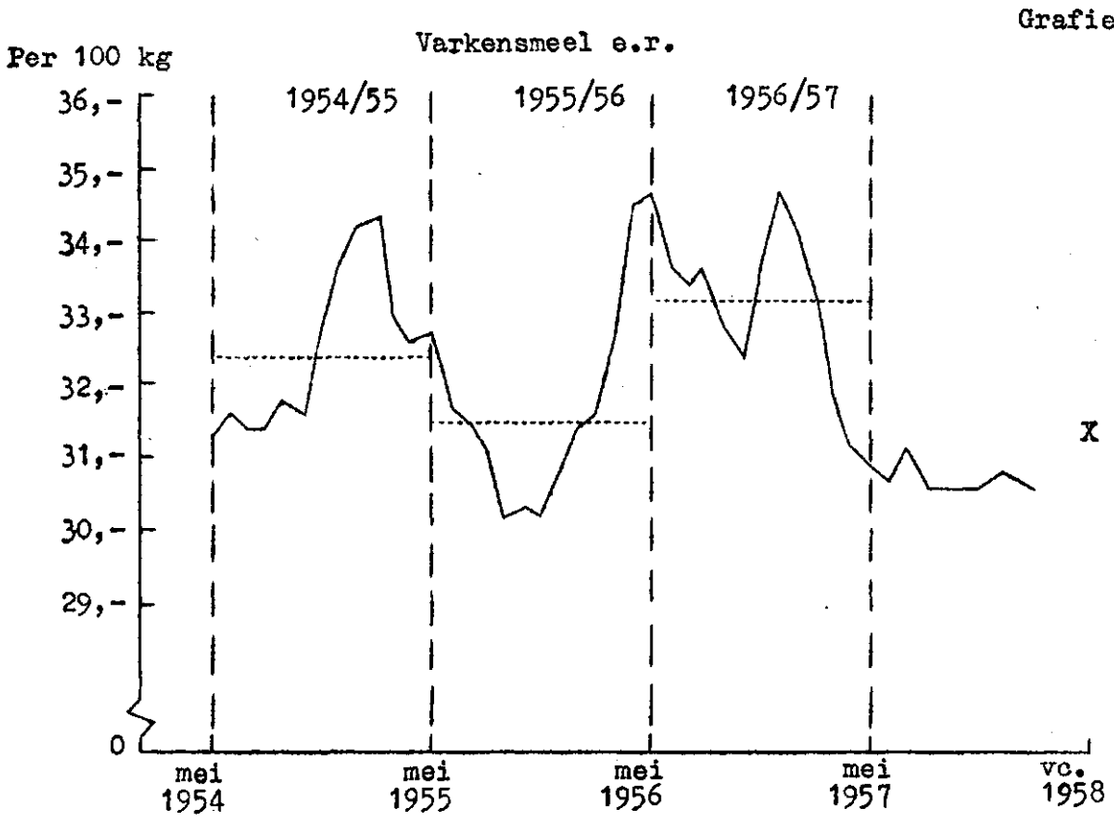

Het aangekochte voeder, dat hoofdzakelijk uit mengvoeders bestaat, is tegen een 6% lagere prijs ingecalculeerd dan die welke gold in het boekjaar 1956/57. In grafiek 3 is ter oriëntatie het prijsverloop gegeven van één van de voornaamste aangekochte voedermiddelen, namelijk het e.r. varkensmeel.

Naast het arbeidsinkomen uit de varkenshouderij zijn in tabel 6 eveneens de opbrengsten per f. 100,- voederkosten becijferd.

Een overzicht volgens de bedrijfsboekhoudingen over de opbrengsten per f. 100,- voederkosten in de afgelopen jaren is in tabel 7 vermeld.

Tabel 7

OPBRENGSTEN PER F. 100,- VOEDERKOSTEN VOOR DE VARKENSHOUDERIJ
(gemiddelde uitkomsten volgens bedrijfsboekhoudingen)

Boekjaar	Friese Wouden	Drente	Overijsel	De Graafschap	Noordbrabant
	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
1950/51	123	.	122	.	135
1951/52	123	127	123	132	137
1952/53	114	103	104	115	120
1953/54	133	129	127	142	149
1954/55	123	128	123	139	139
1955/56	122	126	125	128	134
1956/57	124	130	128	133	139
Voorcalc. 1957/58	116	119	122	125	131

De lage opbrengsten per f. 100,- voederkosten in het jaar 1952/53 zijn voornamelijk veroorzaakt door een sterkere daling van de vleesprijzen ten opzichte van die van het krachtvoer. In de rentabiliteit van de varkenshouderij zijn in de overige jaren geen grote afwijkingen te constateren. De goede bedrijfsresultaten in 1953/54 zijn veroorzaakt door een verdergaande daling van de krachtvoerprijzen bij stijgende vleesprijzen.

4. Pluimveehouderij

De pluimveehouderij is slechts op de bedrijven in Overijsel, de Graafschap en Noordbrabant van enige betekenis. Het gemiddelde aantal leghennen per jaar bedraagt ca. 160 stuks op deze bedrijven. De gespecificeerde opbrengsten en kosten zijn in tabel 8 vermeld.

Tabel 8

RESULTATEN VAN DE PLUIMVEEHOUDERIJ

Voorcalculatie 1957/58

	Overijsel	De Graafschap	Noordbrabant
Gemiddeld aantal leghennen	150	186	155
	gld	gld	gld
Opbrengsten:			
omzet en aanwas	408,-	465,-	479,-
eieren	4039,-	4782,-	3933,-
Totale opbrengsten	4447,-	5247,-	4412,-
Kosten:			
Voederkosten:			
granen e.a. uit eigen bedrijf	84,-	93,-	426,-
aangekochte voedermengsel en granen	3224,-	3957,-	2845,-
overige voederkosten (grit e.d.)	74,-	53,-	47,-
Totale voederkosten	3382,-	4103,-	3318,-
Arbeidskosten	959,-	1125,-	911,-
Hokkosten + uitloop	173,-	206,-	181,-
Diverse kosten (rente, veearts e.d.)	80,-	96,-	83,-
Totale kosten 1)	4594,-	5530,-	4493,-
Resultaten:			
netto-overschot (opbrengst minus kosten)	⁄147,-	⁄283,-	⁄ 81,-
Opbrengsten per f.100,- voederkosten	131,-	128,-	133,-
Totaal arbeidsinkomen	812,-	842,-	830,-
Arbeidsinkomen van de boer	408,-	380,-	475,-

1) Kosten zonder beloning voor bedrijfsleiding.

⁄ = verlies

Evenals voor de varkenshouderij vormden de uitkomsten over 1956/57 volgens de bedrijfsboekhoudingen het documentatiemateriaal voor de opzet van de berekeningen over de pluimveehouderij.

Bij de omzet en aanwas zij opgemerkt dat de aangekochte kuikens op de totale opbrengsten van het verkochte pluimvee in mindering zijn gebracht. De omzet en aanwas van 1956/57 is ten behoeve van de voorcalculatie 1957/58 met 3% verlaagd. Deze schatting is gemaakt op grond van de prijzen van slachtpluimvee.

De opbrengstprijs van eieren is daarentegen ca. 7% hoger gesteld dan voor 1956/57. Bijgaande grafiek 4 geeft het prijsverloop van de eieren van mei 1954 af. In deze grafiek is tevens de ongewogen gemiddelde jaarprijs gegeven. Hieruit blijkt dat het prijsniveau ten opzichte van het jaar 1956/57 in het algemeen hoger ligt.

De voederkosten zijn ook in de pluimveesector het belangrijkste kostenbestanddeel. Het voer bestaat hoofdzakelijk uit aangekocht mengvoeder. Het aangehouden prijspeil ten behoeve van de voorcalculatie is 6% lager gesteld. In grafiek 5 wordt ter oriëntering het prijsverloop gegeven van gemengd graan van mei 1954 af.

De gemiddelde resultaten volgens de bedrijfsboekhoudingen over de afgelopen jaren zijn in tabel 9 opgenomen.

Tabel 9

OPBRENGSTEN PER f.100,- VOEDERKOSTEN VOOR DE PLUIMVEEHOUDERIJ
(gemiddelde uitkomsten volgens bedrijfsboekhoudingen)

Boekjaar	Overijsel	De Graafschap	Noordbrabant
	gld	gld	gld
1950/51	141	.	153
1951/52	124	132	138
1952/53	134	139	146
1953/54	138	139	150
1954/55	127	132	143
1955/56	140	144	153
1956/57	118	119	122
Voorcalculatie 1957/58	131	128	133

De ongunstige resultaten in het boekjaar 1956/57 worden hoofdzakelijk veroorzaakt door de lage eierprijzen in dit jaar.

Uit grafiek 4 blijkt dat in dit boekjaar de prijzen vrij laag zijn geweest; in het bijzonder is dit het geval in het najaar 1956 en in het voorjaar 1957. Voor het jaar 1955/56 zijn daarentegen

Grafiek 4

——— Prijzen per maand volgens L.E.I.-statistiek
-------- Ongewogen gemiddelde prijs in het boekjaar
X Voorcalculatie 1957/58

Eierprijzen

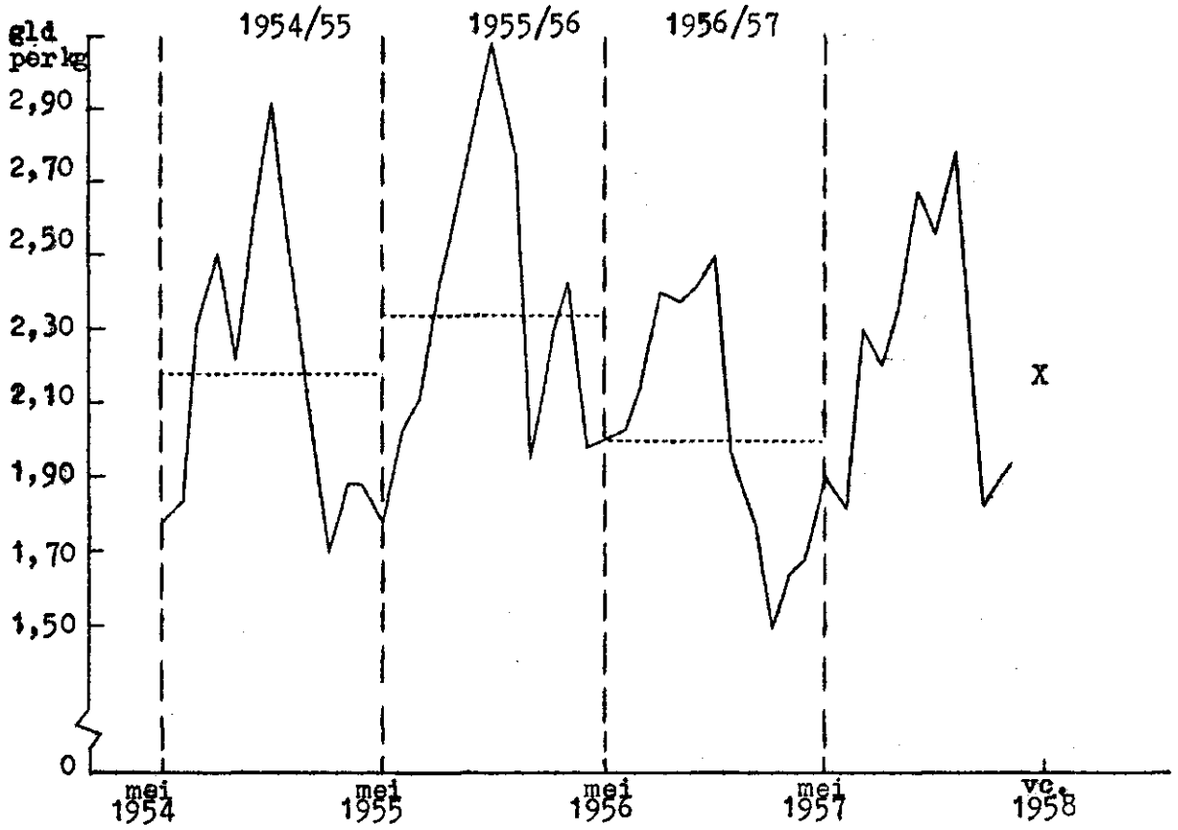

Grafiek 5

Gemengd graan

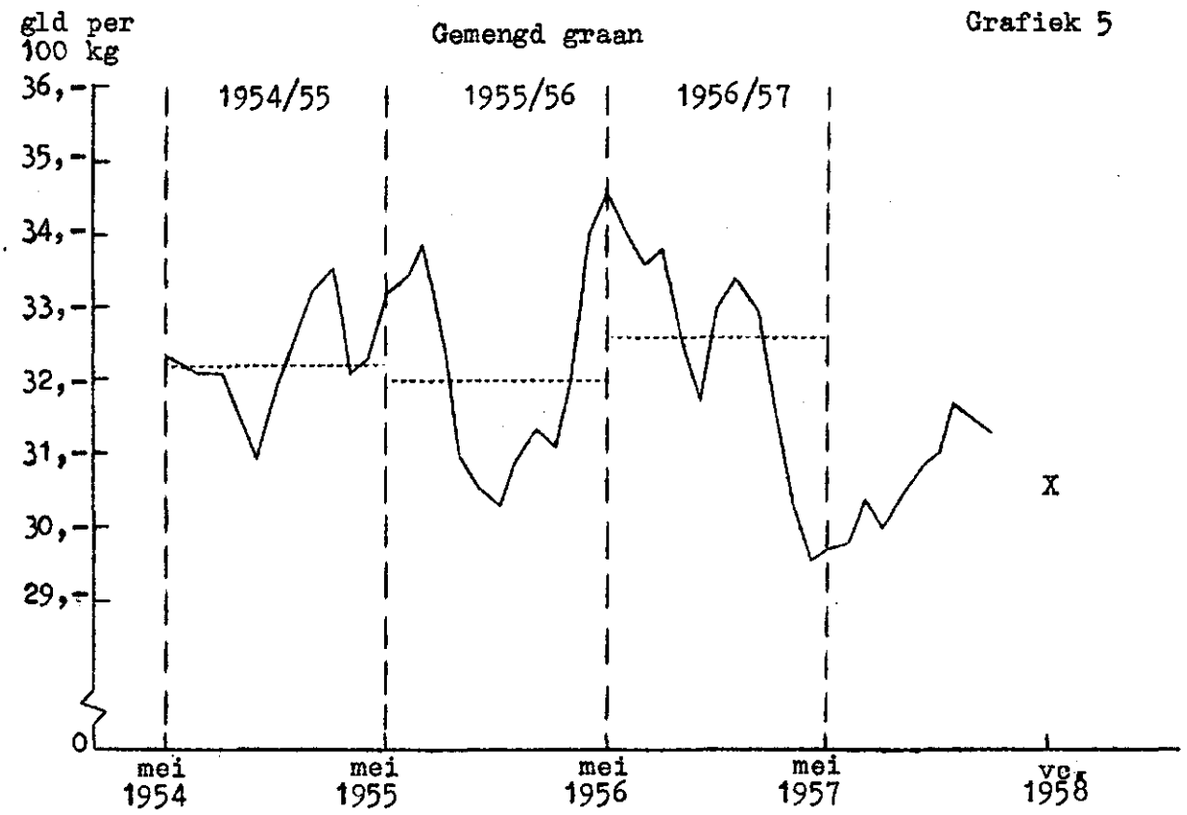

gunstige resultaten bereikt. Voor dit jaar kan met behulp van grafiek 4 en 5 worden geconstateerd dat een stijgende eierprijs in de loop van het jaar gepaard ging met een daling in de graanprijs. Twee factoren dus welke de rentabiliteit van de pluimveehouderij in dit jaar hebben verhoogd.

5. Marktbare gewassen

De resultaten van deze sector van het gemengde bedrijf zijn in tabel 10 nader uitgewerkt.

Naast de gemiddelde oppervlakte van de gewassen is een overzicht gegeven van de totale opbrengsten en kosten van de gewassen. Deze gegevens zijn ontleend aan het rapport No. 293.

Ook voor de berekende resultaten van deze sector is het interne verkeer van de produkten volledig in aanmerking genomen. Onder de opbrengsten zijn afzonderlijk vermeld de berekende opbrengsten voor graan, stro en aardappelen die in het bedrijf zijn verbruikt o.a. veevoer, zaaizaad. Uit deze specificatie blijkt dat met uitzondering van het Drentse zandgebied slechts een gedeelte van de marktbare gewassen worden verkocht. Het grootste deel van de produkten wordt in het eigen bedrijf als veevoeder aangewend.

Onder de kosten zijn als intern verkeer de paardekosten en de stalmest opgenomen. Bij de bepaling van de opbrengsten van de rundveehouderij in tabel 4 is hiermede eveneens rekening gehouden.

De aangehouden opbrengstprijzen zijn de minimum-garantieprijzen van oogst 1957 voor rogge en haver (resp. f. 21,75 en f. 23,75 per 100 kg). De verkochte aardappelen zijn gewaardeerd tegen f. 8,- per 100 kg. De verkochte aardappelen zijn hoofdzakelijk als consumptieaardappelen verkocht.

De opbrengst van stro is gewaardeerd overeenkomstig rapport No. 293 tegen f. 58,- per 1.000 kg.

Tenslotte zijn nog als opbrengsten opgenomen de geschatte garantietoeslagen op de granen. Deze toeslagen zijn geschat op basis van de in rekening gebrachte opbrengstprijzen en de voor oogst 1958 geldende garantieprijzen voor de granen van de zandgronden. Uiteraard is deze in rekening gebrachte toeslag een globale schatting welke wordt beinvloed door de aangehouden opbrengstprijzen. Voor de granen is een toeslag van f. 100,- per ha aangehouden.

De kosten behoeven geen nadere toelichting. Rapport No. 293 bevat een uitvoerige toelichting omtrent de hoeveelheden en de prijs van de verschillende kostenbestanddelen.

Tabel 10

RESULTATEN VAN DE MARKTBARE GEWASSEN

Voorcalculatie 1957/58

	Drente	Overijsel	De Graafschap	Noord-brabant
Oppervlakte marktbare gewassen				
Rogge	1,83 ha	1,11 ha	1,65 ha	1,94 ha
Haver	1,72 ha	0,80 ha	1,19 ha	1,94 ha
Aardappelen	1,77 ha	0,66 ha	0,35 ha	0,81 ha
Totaal	5,32 ha	2,57 ha	3,19 ha	4,69 ha
Opbrengsten	gld.	gld.	gld.	gld.
Verkoop: granen + stro	1.668,-	323,-	201,-	909,-
aardappelen	2.805,-	843,-	204,-	1.116,-
Verbruik in bedrijf: granen + stro	1.906,-	1.501,-	2.694,-	2.719,-
aardappelen	353,-	299,-	332,-	357,-
Toeslag granen	355,-	191,-	284,-	388,-
Totale opbrengsten	7.087,-	3.157,-	3.715,-	5.489,-
Kosten				
Arbeidskosten	3.005,-	1.360,-	1.318,-	2.054,-
Paardekosten	629,-	299,-	360,-	535,-
Werktuigkosten	372,-	208,-	335,-	427,-
Werk door derden	287,-	143,-	223,-	279,-
Bemestingskosten - aankoop	821,-	317,-	292,-	576,-
stalmest	347,-	261,-	290,-	382,-
Zaaizaad/pootgoed	670,-	291,-	254,-	397,-
Grond en gebouwen	588,-	300,-	412,-	576,-
Overige kosten	266,-	127,-	153,-	227,-
Totale kosten 1)	6.985,-	3.306,-	3.637,-	5.453,-
Resultaten				
Netto-overschot (opbrengst minus kosten)	102,-	⁄ 149,-	78,-	36,-
Totaal arbeidsinkomen (arbeidskosten + netto-overschot)	3.107,-	1.211,-	1.396,-	2.090,-
Arbeidsinkomen van de boer	1.735,-	639,-	855,-	1.290,-

1) Kosten zonder beloning voor bedrijfsleiding.

⁄ = verlies

HOOFDSTUK III
RENTABILITEIT VAN HET GEHELE BEDRIJF

1. Berekende resultaten van het gehele bedrijf-voorcalculatie 1957/58

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de financiele resultaten van het gehele bedrijf. Deze resultaten van het gehele bedrijf zijn een samenvatting van de in hoofdstuk II reeds behandelde resultaten per bedrijfsonderdeel. Deze berekeningen gelden dus eveneens voor gemiddelde omstandigheden en bij het prijspeil voor de naaste toekomst.

Hierbij zij nog het volgende opgemerkt:

a. de arbeid

Zoals in hoofdstuk II is aangegeven, zijn de arbeidskosten per bedrijfsonderdeel en voor het gehele bedrijf berekend met behulp van arbeidsnormen. Een specificatie van deze arbeidsnormen is gegeven in tabel 11.

Tabel 11

ARBEIDSNORMEN

1. Verzorging-uren per gemiddeld aanwezig dier per jaar:	
a. melkkoeien (met inbegrip van jong vee) - met de hand melken	250m.u.per koe
- machinaal melken	200m.u.per koe
b. zeugen (met inbegrip van biggen)	74m.u.per zeug-jaar
c. mestvarkens	24m.u.per varkensjaar
d. kippen (met inbegrip van opfok)	370m.u.per 100 hennen
e. werkpaarden - Friese Wouden	100m.u.per paard
- overige gebieden	170m.u.per paard
2. Bemesting en verzorging grasland:	
a. Friese Wouden	60m.u.per ha
b. Drente, Overijsel en Gelderland	50m.u.per ha
c. Noordbrabant	45m.u.per ha
3. Ruwvoederwinning grasland:	
a. hooiwinning	80m.u.per ha
b. inkuilen	75m.u.per ha
4. Verbouw voedergewassen:	
a. voederbieten	725m.u.per ha
b. stoppelknollen	160m.u.per ha
c. stoppelwortelen	350m.u.per ha
d. spurrie, snijrogge	80m.u.per ha
5. Verbouw marktbare gewassen:	
a. rogge	211m.u.per ha
b. haver	216m.u.per ha
c. aardappelen	575m.u.per ha

Met behulp van de genormaliseerde bedrijfsgegevens omtrent bedrijfsgrootte, bouwplan, veebezetting, voederwinning grasland e.a. worden de totale uren voor de bedrijfsonderdelen en voor het gehele bedrijf berekend.

Samengevat bedraagt het totale aantal arbeidsuren per bedrijf:

Tabel 12

TOTAAL AANTAL ARBEIDSUREN EN KOSTEN VOOR HET GEHELE BEDRIJF

	Cultuur-grond ha	Arbeidsuren				Arbeidskosten in gld.	
		Rund-vee	Varkens + kippen	Markt-bare gewassen	Totaal gehele bedrijf	Loon per uur 1)	Totale arbeids-kosten
Friese Wouden	10,50	4.630	373	287	5.290	1,690	8.940,-
Drente	13,-	3.650	401	1.776	5.827	1,692	9.859,-
Overijsel	9,50	3.624	1.006	787	5.417	1,728	9.361,-
De Graafschap	9,-	3.236	1.349	806	5.391	1,635	8.814,-
Noordbrabant	10,-	2.969	1.110	1.294	5.373	1,587	8.527,-

1) Met inbegrip van diplomatoeslagen.

De omrekening van de arbeidsuren tot arbeidskosten geschiedde op basis van het gemiddelde loon per gewerkt uur, hetwelk is ontleend aan de C.A.O.'n 1957/58 voor de verschillende gebieden. Met de factor jeugdige en vrouwelijke arbeidskrachten is rekening gehouden bij de bepaling van dit gemiddelde uurloon.

b. intern verkeer

Voor de berekening van de kosten en opbrengsten voor het gehele bedrijf zijn de verbruikte hoeveelheden produkten (behoudens zaaizaad en pootgoed), welke op het bedrijf worden gewonnen, zowel buiten de kosten als buiten de opbrengsten gelaten. Dit in tegenstelling tot de berekende resultaten voor de afzonderlijke bedrijfsonderdelen. Dit intern verkeer betreft dan hoofdzakelijk de vervoederde melk, het voederverbruik aan granen en aardappelen en de gestrooide stalmest op bouwland. Met nadruk zij erop gewezen dat zowel voor de berekende kostprijzen per produkt als voor de rentabiliteit van de afzonderlijke bedrijfsonderdelen het interne verkeer wel in aanmerking is genomen.

Tabel 13

FINANCIËLE RESULTATEN OP DE GEMENGDE BEDRIJVEN OP ZANDGROND

Voorcalculatie 1957/58

	Friese Wouden	Drente	Overijsel	De Graafschap	Noord-brabant
I Oppervlakte:					
bouwland	1,05 ha	5,72 ha	2,85 ha	3,51 ha	5,10 ha
grasland	9,45 ha	7,28 ha	6,65 ha	5,49 ha	4,90 ha
cultuurgrond	10,50 ha	13,- ha	9,50 ha	9,- ha	10,- ha
II Veebezetting:					
melkkoeien	11,7 st.	8,8 st.	9,4 st.	8,3 st.	7,4 st.
fokzeugen	1,4 st.	1,7 st.	2,2 st.	2,1 st.	2,7 st.
mestvarkens	8,3 st.	5,3 st.	12,0 st.	21,1 st.	14,0 st.
leghennen	19 st.	40 st.	150 st.	186 st.	155 st.
paarden	1,4 st.	1,2 st.	1,1 st.	1,1 st.	1,0 st.
III Gezinsarbeid in %	90	94	94	98	96
	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
IV Opbrengsten:					
1. melk	13.461	9.805	9.658	8.689	7.452
2. omzet + aanwas rundvee	3.132	2.965	2.863	3.332	2.692
3. varkens	3.544	2.769	5.154	8.337	6.495
4. eieren/pluimvee	475	1.230	4.447	5.247	4.412
5. marktbare gewassen	461	4.473	1.166	405	2.025
6. toeslagen rogge en haver 1)	56	355	191	284	388
7. overige opbrengsten	215	179	80	117	125
Totaal opbrengsten	21.344	21.776	23.559	26.411	23.589
V Kosten:					
1. arbeidskosten	8.940	9.859	9.361	8.814	8.527
2. veevoeder	5.861	4.222	8.621	10.488	7.516
3. kunstmest	1.870	2.571	1.745	1.399	1.854
4. grond en gebouwen	1.720	1.723	1.669	1.846	1.780
5. werktuigen	1.133	959	847	1.069	1.019
6. overige kosten	1.859	2.774	2.044	2.129	2.376
Totaal kosten zonder beloning bedrijfsleiding	21.383	22.108	24.287	25.745	23.072
VI Resultaten:					
1. netto-overschot	% 39	% 332	% 728	666	517
2. totaal arbeidsinkomen (arbeidskosten + netto-overschot)	8.901	9.527	8.633	9.480	9.044
3. inkomen van de boer met inbegrip van toeslagen 2)	5.403	5.021	4.693	5.863	5.724
VII Aangehouden opbrengstprijzen:					
1. melk per 100 kg met 3,7% vet	28,40	28,40	28,40	28,40	28,40
2. eieren per 100 stuks	12,50	12,50	12,50	12,50	12,50
3. rogge per 100 kg	21,75	21,75	21,75	21,75	21,75
4. haver per 100 kg	23,75	23,75	23,75	23,75	23,75
5. aardappelen per 100 kg	8,-	8,-	8,-	8,-	8,-
6. stro per 1.000 kg	58,-	58,-	58,-	58,-	58,-
7. varkensvlees per kg geslacht op basis van bacon 2e soort	2,15	2,15	2,15	2,15	2,15

% = verlies

1) Geschatte toeslag voor granen in samenhang met de aangehouden opbrengstprijzen is aangehouden op f. 100,- per ha.

2) Op basis van een jaarloon van een vaste arbeider-veeverzorger met inbegrip van diplomatoeslagen en zonder overuren.

c. aangehouden prijspeil

De berekende financiele resultaten gelden bij de aangehouden opbrengstprijzen der verschillende kosten- en opbrengsten bestanddelen.

Het kostenpeil behoeft geen nadere toelichting daar hierover bij de berekening van de kosten per produkt reeds uitvoerig is stil gestaan. Hier zij gememoreerd dat de kosten voor grond en gebouwen niet zijn gebaseerd op de gemiddeld betaalde pachten in de gebieden, doch op de kostenbedragen zoals deze met behulp van de door het Ministerie van Landbouw en het Landbouwschap verstrekte richtlijnen zijn berekend.

Voor de opbrengsten is in hoofdstuk II een toelichting gegeven. In de tabel 13 zijn ter oriëntering voor de afzonderlijke produkten de aangehouden opbrengstprijzen aangegeven.

2. Invloed van wijzigingen in opbrengstprijzen(voorcalculaties 1957/58)

Het is duidelijk dat de rentabiliteit van het bedrijf hoofdzakelijk afhangt van de behaalde opbrengstprijzen.

De voorcalculatie van de rentabiliteit van het gehele bedrijf moet daarom in dit licht worden beoordeeld. Een hogere of lagere opbrengstprijs doet uiteraard de rentabiliteit van het betreffende bedrijfsonderdeel toe- of afnemen.

In tabel 14 is onder I een prijswijziging per eenheid produkt gegeven waarvan onder II van deze tabel de invloed is becijferd op de financiele resultaten van het gehele bedrijf.

Tabel 14

INVLOED OP DE FINANCIELE RESULTATEN PER BEDRIJF VAN EEN WIJZIGING DER OPBRENGSTPRIJZEN

I Aangehouden prijswijziging per eenheid produkt

a. Melk	f. 1,-	per 3,7 kg melkvet
b. Granen(rogge en haver)	" 1,-	" 100 "
c. Graanstro	" 10,-	" 1000 "
d. Aardappelen	" 1,-	" 100 "
e. Eieren	1 ct	per ei
f. Varkens	ca. 5% hoger of lager prijspeil of wel ca.10 ct per kg geslacht gewicht	

IIWijziging van de financiele resultaten van het gehele bedrijf

	Friese Wouden	Drente	Overijsel	De Graafschap	Noordbrabant
	gld	gld	gld	gld	gld
a. Melk	474,-	345,-	340,-	306,-	262,-
b. Granen(rogge en haver)	13,-	59,-	14,-	10,-	31,-
c. Graanstro	-	58,-	1,-	-	39,-
d. Aardappelen	19,-	351,-	105,-	26,-	139,-
e. Eieren	36,-	87,-	323,-	383,-	315,-
f. Varkensvlees	175,-	137,-	255,-	412,-	321,-

Uit deze tabel kan worden afgelezen dat b.v. een hogere melkprijs van f. 1,- per 100 kg een stijging veroorzaakt van de gemiddelde financiële resultaten voor de Friese Wouden van f. 474,- per bedrijf.

3. Procentueel aandeel van kosten- en opbrengstenelementen (voorcalculatie 1957/58)

De omvang van de afzonderlijke bedrijfsonderdelen verschilt van gebied tot gebied. In hoofdstuk II zijn deze verschillen reeds gebleken uit het totaal van kosten en opbrengsten. In tabel 15 is de betekenis van de afzonderlijke bedrijfsonderdelen aangegeven in verband met de te ontvangen opbrengsten en de verschillende kostenbedragen voor het bedrijf als geheel.

Tabel 15

PROCENTUELE VERDELING VAN OPBRENGSTEN EN KOSTEN

	Friese Wouden	Drente	Overijsel	De Graafschap	Noord-brabant
Opbrengsten					
Rundveehouderij	78	58	54	45	43
Varkenshouderij	17	13	22	32	28
Pluimveehouderij	2	6	19	20	19
Marktbare gewassen	2	22	5	3	10
Overige opbrengsten	1	1	-	-	-
Totaal	100	100	100	100	100
Kosten					
Arbeid	42	45	39	34	37
Veevoeder	27	19	35	41	33
Kunstmest	9	12	7	6	8
Werktuigen	5	4	4	4	4
Grond en gebouwen	8	8	7	7	8
Overige kosten	9	12	8	8	10
Totaal	100	100	100	100	100

Een onderlinge vergelijking van de belangrijkheid van de bedrijfsonderdelen is met behulp van deze tabel mogelijk geworden. Voor het gemengde bedrijf in de Friese Wouden blijkt dat de rundveehouderij van overwegende betekenis is. Verder is de varkenshouderij hier nog van enige betekenis.

In Drente zijn naast de rundveehouderij ook van betekenis de varkenshouderij en de marktbare gewassen. De gewassen worden hier in tegenstelling tot andere gebieden hoofdzakelijk voor de markt geteeld en slechts voor een klein gedeelte in het eigen bedrijf gebruikt.

De betekenis van de varkens- en pluimveehouderij nemen in de zuidelijke zandgebieden toe. De marktbare gewassen worden hier hoofdzakelijk voor gebruik in het eigen bedrijf geteeld.

De belangrijkste kostenbestanddelen zijn de arbeid en het veevoeder.

In De Graafschap is de relatieve betekenis van het aangekochte veevoeder het grootst.

4. Procentuele verdeling van het arbeidsinkomen (voorcalculatie 1957/58)

In tabel 15 is de procentuele verdeling gegeven van de totale opbrengsten welke zijn verkregen uit de verkochte produkten. In welke mate deze opbrengsten echter hebben bijgedragen tot de vorming van het totale arbeidsinkomen van het bedrijf is in tabel 16 vermeld.

Deze gegevens zijn ontleend aan de resultaten per bedrijfsonderdeel volgens de tabellen in hoofdstuk II.

Tabel 16

SAMENVATTING VAN HET TOTALE ARBEIDSINKOMEN
(voorcalculatie 1957/58)

	Friese Wouden		Drente		Overijsel		De Graafschap		Noord-brabant	
	gld.	%	gld.	%	gld.	%	gld.	%	gld.	%
Totaal arbeidsinkomen uit:										
Rundveehouderij (tabel 4)	8.078	91	5.994	63	5.966	69	5.928	62	4.922	55
Varkenshouderij (tabel 6)	318	3	265	3	644	8	1.314	14	1.202	13
Pluimveehouderij (tabel 8)	55	1	161	2	812	9	842	9	830	9
Marktbare gewassen (tabel 10)	450	5	3.107	32	1.211	14	1.396	15	2.090	23
Gehele bedrijf	8.901	100	9.527	100	8.633	100	9.480	100	9.044	100

Uit tabel 16 blijkt dat de belangrijkheid van de bedrijfsonderdelen welke bijdragen tot de vorming van het arbeidsinkomen,

komt te liggen bij die produkten waarbij de arbeidskosten een groot aandeel vormen in de totale produktiekosten. Dit zijn de rundveehouderij en de marktbare gewassen. De betekenis van de arbeidskosten in de varkens- en pluimveehouderij zijn van geringe betekenis. Zoals reeds is opgemerkt zijn in deze beide laatste sectoren de voederkosten het belangrijkst. Het al of niet rendabel zijn van deze bedrijfsonderdelen kan daarom reeds op eenvoudige wijze worden gemeten met behulp van de geld-opbrengsten per f. 100,- voederkosten.

Het spreekt uiteraard vanzelf dat bij opbrengstprijzen van de verschillende produkten welke zich rondom de kostprijzen bewegen, ook die produkten met het hoogste arbeidsinkomen naar voren komen waarbij de arbeid de belangrijkste kostenfactor is.

5. Financiële resultaten volgens de bedrijfsboekhoudingen in de jaren 1951/52 t/m 1956/57

Een samenvatting van de gemiddelde financiële resultaten van het gehele bedrijf volgens de bedrijfsboekhoudingen is in tabel 18 weergegeven. Het betreft de resultaten volgens de bedrijfsboekhoudingen in de jaren 1951/52 t/m 1956/57, zoals deze in werkelijkheid zijn geweest. Bijzondere omstandigheden en het prijspeil van kosten en opbrengsten in deze jaren beïnvloeden deze uitkomsten.

De ontvangen of nog te ontvangen garantietoeslagen op de melk zijn bij het opstellen van deze resultaten in aanmerking genomen. Opgemerkt zij dat het boekjaar volgens de bedrijfsboekhoudingen verschilt met het melkprijsjaar waarvoor de garantieprijzen gelden. De garantietoeslagen op de melk, welke betrekking hebben op de periode van november tot november, zijn daarom toegerekend aan twee verschillende boekjaren. Een boekjaar volgens de bedrijfsboekhouding loopt van mei tot mei.

Over de afgeleverde melk in de periode 1 november 1956 tot 1 mei 1957 ten behoeve van de uitkomsten over het laatste boekjaar (1956/57) is een garantietoeslag aangehouden van f. 4,40 per 3,7 kg melkvet. Een gedeelte van de jaartoeslag (november-nobember) is dus thans reeds in de uitkomsten van 1956/57 begrepen. De rest van deze toeslag komt ten bate van het boekjaar 1957/58.

Een overzicht van de totale ontvangen of te ontvangen garantietoeslagen is in tabel 17 vermeld.

Tabel 17

ONTVANGEN OF NOG TE ONTVANGEN GARANTIETOESLAGEN

	Totaal per bedrijf			
	1953/54	1954/55	1955/56	1956/57
	gld	gld	gld	gld
Friese Wouden	25	250	675	1375
Drente	25	275	625	1100
Overijsel	25	250	575	1050
De Graafschap	25	250	600	975
Noordbrabant	-	250	525	900

In de resultaten over het laatste boekjaar zijn begrepen de uitkeringen uit het Zuivelfonds VII, voor zover deze betrekking hebben op de melkproduktie in de periode 1 mei 1956-30 april 1957.

Het eerste voorschot uit Zuivelfonds VIII over de periode 28 oktober 1956 - 27 april 1957 ten bedrage van f.0,55 per % vet per 100 kg melk is eveneens bijgeboekt onder de resultaten van het boekjaar 1956/57.

Aangezien de eigen arbeidskrachten (boer + gezinsleden) hoofdzakelijk voorzien in de arbeidsbehoefte van het bedrijf, is in tabel 18 allereerst vermeld het arbeidsinkomen per ha. Dit arbeidsinkomen is berekend door van de totale geld-opbrengsten in mindering te brengen de totale kosten, waarin niet zijn begrepen de arbeidskosten.

In de kosten volgens de bedrijfsboekhoudingen is niet opgenomen de beloning voor bedrijfsleiding zodat ook in het berekende arbeidsinkomen begrepen is de beloning voor bedrijfsleiding.

Voor de verschillende jaren is verder berekend het gemiddelde inkomen van de boer uit het gehele bedrijf. Evenals voor de voorcalculatie zijn hiertoe de arbeidskosten met behulp van de eerder genoemde arbeidsnormen berekend. Dit betekent dat het gegeven inkomen van de boer niet wordt beïnvloed door een eventueel arbeidsoverschot bij de medewerkende gezinsleden. In het arbeidsinkomen van de boer is ook begrepen de beloning voor bedrijfsleiding.

Verder zij opgemerkt dat de uitkomsten volgens de bedrijfsboekhoudingen zijn berekend op z.g. "pachtbasis". Voor de eigenaarsbedrijven is hiertoe een pachtbedrag in rekening gebracht, hetwelk is afgestemd op de gemiddelde pachten in het desbetreffende gebied.

De gemiddelde resultaten over de verschillende boekjaren is in onderstaande tabel opgenomen.

Tabel 18

GEMIDDELDE FINANCIELE RESULTATEN VOLGENS DE L.E.I.-BEDRIJVEN[1)]
1951/52 t/m 1956/57

	Oppervl. cultuurgrond	1951/1952	1952/1953	1953/1954	1954/1955	1955/1956	1956/1957 2)
	ha	gld	gld	gld	gld	gld	gld
Arbeidsinkomen per ha							
Friese Wouden	10,50	660	710	710	560	700	760
Drente	13,-	720	660	630	510	600	600
Overijsel	9,50	680	710	660	600	820	800
De Graafschap	9,-	1040	900	930	1040	1120	1010
Noordbrabant	10,-	830	780	780	890	1030	960
Arbeidsinkomen van de boer							
Friese Wouden	10,50	5050	5550	5350	3600	5100	5150
Drente	13,-	6950	6000	5350	3300	4750	4200
Overijsel	9,50	4850	5050	4250	3200	5250	4550
De Graafschap	9,-	7500	6250	6100	6700	7250	6100
Noordbrabant	10,-	7000	6350	6300	6450	7700	6550

1) Met inbegrip van de ontvangen of nog te ontvangen garantietoeslagen.
2) Voorlopige gegevens in verband met nabetalingen.

Reeds is opgemerkt dat bovenstaande bedrijfsresultaten beïnvloed worden door de van jaar tot jaar wisselende omstandigheden. De weersomstandigheden beïnvloeden voornamelijk de uitkomsten van de rundveesector en van de bouwlandsector. Anderzijds zijn er de fluctuaties in het prijspeil van kosten- en opbrengsten welke hun neerslag vinden in de financiele resultaten van het gehele bedrijf. In het bijzonder geldt dit voor de opbrengstprijzen van eieren en varkensvlees, die eveneens de resultaten in gunstige of ongunstige zin beïnvloeden.

Voor een uitvoerige toelichting op de berekening van de financiële resultaten van de afgelopen jaren zij verwezen naar blz. 37 (bijlage I).

Bijlage I

DE FINANCIËLE RESULTATEN VAN ENKELE GROEPEN GEMENGDE BEDRIJVEN OP ZANDGROND

Van de groepen bedrijven, welke aan de berekening van de kostprijs van melk ten grondslag liggen, is in deze bijlage een overzicht gegeven van de gemiddelde financiële resultaten per ha cultuurgrond.

Ter vergelijking zijn dezelfde gegevens over de voorgaande boekjaren (van 1951/52 af) opgenomen. Om een indruk te geven van de aard der betrokken bedrijven is een samenvatting van het bouwplan en he gemiddeld aanwezige veestapel toegevoegd. In de tabellen worden gegeven:

1. De opbrengsten

   Deze betreffen verkochte produkten en het privé-verbruik. De in het bedrijf aangewende produkten zijn niet hierin begrepen. De ontvangen garantietoeslagen zijn afzonderlijk onder de opbrengsten geboekt en betreffen de ontvangen toeslag op melk en op rogge en haver.

   Voor de garantietoeslagen van de melk geldt dat in de resultaten van de verschillende boekjaren, welke lopen van 1 mei tot 30 april tot uitdrukking zijn gebracht de in deze periode geldende toeslagen. Hiertoe zijn de jaarlijkse garantietoeslagen welke gelden voor de periode 1 november tot 30 oktober over twee boekjaren verdeeld. Voor het jaar 1956/57 is voor de winterperiode een geschat bedrag opgenomen ad f. 4,40 per 3,7 kg melkvet. Deze verdeling is geschied op basis van de melkvetproduktie in de winterperiode ten opzichte van de melkvetproduktie in de zomerperiode.

   Verder is voor het boekjaar 1956/57 de eerste uitkering uit Zuivelfonds VIII onder de melk-opbrengst geboekt. Deze eerste uitkering welke loopt van 28-10-1956 - 27-4-1957 bedraagt f. 0,55 per % vet.

2. De kosten

   Hieronder zijn begrepen de uitgaven, welke kosten zijn en de volgende kosten, welke geen uitgaven zijn:

   a. de gewaardeerde handenarbeid van boer en gezinsleden (zonder loon voor bedrijfsleiding);
   b. de gewaardeerde pachtwaarde voor eigenaarsbedrijven (met gelijktijdige weglating van eigenaarslasten);
   c. de berekende rente over het geïnvesteerde kapitaal en de afschrijving over de dode inventaris.

3. De resultaten

   Om een zo goed mogelijk inzicht te geven in de resultaten van het gemengde bedrijf zijn de volgende kengetallen gegeven:

   a. het netto-overschot per ha cultuurgrond, als verschil tussen totale kosten en opbrengsten;
   b. het arbeidsinkomen per ha cultuurgrond en per bedrijf. Dit is de totale beloning van de arbeid en is dus gelijk aan netto-overschot + berekend loon + betaald loon;
   c. het arbeidsinkomen per arbeidskracht. De betekenis van dit cijfer is, dat het vergelijking mogelijk maakt tussen het inkomen, dat per beschikbare volwaardige arbeidskracht gemiddeld in de bedrijven is verdiend en het inkomen (incl. sociale lasten), dat door een arbeider in loondienst wordt verworven. Alle arbeidskrachten, die in het bedrijf hebben gewerkt, zijn hiertoe herleid tot volwassen mannelijke arbeidskrachten aan de hand van de in de C.A.O.'s vastgestelde verhouding van de arbeidslonen. Men zou hier dus kunnen spreken van aantal loonjaren in plaats van aantal beschikbare volwaardige arbeidskrachten.

Bijlage I - a

DE FINANCIELE RESULTATEN OVER HET BOEKJAAR
MEI 1951 - MEI 1952

Gebied		Friese Wouden	Drente	Over-ijsel	De Graafschap	Noord-brabant
Aantal bedrijven		23	22	33	21	52
Gemiddelde oppervlakte		9,60ha	13,50ha	9,60ha	7,60ha	10,10ha
Opbrengsten per ha:		gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
1. Melk		967	485	599	627	472
2. Omzet en aanwas rundvee		236	178	212	250	182
3. Varkens		303	216	512	969	537
4. Eieren en pluimvee		22	44	306	534	277
5. Marktbare gewassen		35	430	105	59	143
6. Overige opbrengsten		14	39	38	60	87
Totaal opbrengsten		1.577	1.392	1.772	2.499	1.698
Kosten per ha:						
7. Arbeidskosten		636	555	698	796	630
8. Veevoeder		443	196	601	908	414
9. Meststoffen		150	166	152	145	140
10. Pacht		90	56	75	90	69
11. Werktuigkosten		74	48	76	103	67
12. Overige kosten		159	203	188	218	181
Totaal kosten		1.552	1.224	1.790	2.260	1.501
13. Netto-overschot per ha		25	168	% 18	239	197
14. Arbeidsinkomen per ha		661	723	680	1.035	827
15. Arbeidsinkomen per bedrijf		6.350	9.750	6.550	7.850	8.350
16. Aantal volwaardige arbeidskrachten per bedrijf	st.	1,79	2,43	1,90	2,00	2,03
17. Arbeidsinkomen per arbeidskracht (afgerond)		3.550	4.000	3.450	3.950	4.100
Ter vergelijking loon volwaardige arbeidskracht van C.A.O.		3.557	3.350	3.525	3.417	3.354
Grondgebruik						
1. Bouwland	ha	0,96	6,23	3,08	3,25	5,05
2. Grasland	ha	8,64	7,27	6,52	4,35	5,05
3. Grasland en voedergewassen	ha	8,90	8,12	7,23	5,13	6,20
Veestapel:						
4. Melkkoeien	st.	11,1	8,7	8,7	6,7	6,7
5. Pinken	st.	3,3	3,9	3,6	2,3	3,4
6. Kalveren	st.	3,9	4,3	3,6	3,2	2,5
7. Zeugen	st.	1,8	2,7	2,3	2,1	2,2
8. Afgeleverde mestvarkens	st.	11	6	20	33	21
9. Hennen	st.	7	22	107	152	108

% = verlies

Bijlage I - b

DE FINANCIELE RESULTATEN OVER HET BOEKJAAR
MEI 1952 - MEI 1953

Gebied	Friese Wouden	Drente	Over-ijsel	De Graafschap	Noord-brabant
Aantal bedrijven	30	31	31	20	62
Gemiddelde oppervlakte	10,-ha	12,95ha	9,30ha	7,90ha	10,15ha
Opbrengsten per ha:	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
1. Melk	1.033	544	713	704	529
2. Omzet en aanwas rundvee	270	210	234	243	198
3. Varkens	301	196	468	872	477
4. Eieren en pluimvee	28	62	391	599	342
5. Marktbare gewassen	47	425	121	57	146
6. Overige opbrengsten	20	29	12	32	33
Totaal opbrengsten	1.699	1.466	1.939	2.507	1.725
Kosten per ha:					
7. Arbeidskosten	632	546	754	859	631
8. Veevoeder	478	271	701	1.009	446
9. Meststoffen	172	194	180	155	161
10. Pacht	91	68	85	95	83
11. Werktuigkosten	81	59	78	106	69
12. Overige kosten	164	212	186	240	184
Totaal kosten	1.618	1.350	1.984	2.464	1.574
13. Netto-overschot per ha	81	116	% 45	43	151
14. Arbeidsinkomen per ha	713	662	709	902	782
15. Arbeidsinkomen per bedrijf	7.150	8.550	6.660	7.150	7.950
16. Aantal volwaardige arbeidskrachten per bedrijf st.	1,68	2,07	1,91	1,94	1,92
17. Arbeidsinkomen per arbeidskracht (afgerond)	4.250	4.150	3.450	3.650	4.150
Ter vergelijking loon volwaardige arbeidskracht van C.A.O.	3.630	3.415	3.595	3.485	3.425
Grondgebruik:					
1. Bouwland ha	1,30	6,00	3,20	3,35	5,25
2. Grasland ha	8,70	6,95	6,10	4,55	4,90
3. Grasland en voedergewassen ha	9,10	7,82	6,78	5,35	6,00
Veestapel:					
4. Melkkoeien st.	11,4	8,4	8,5	6,9	6,9
5. Pinken st.	3,5	4,0	3,3	2,6	3,3
6. Kalveren st.	4,4	4,0	3,7	3,3	2,8
7. Zeugen st.	1,6	2,5	2,4	2,0	2,2
8. Afgeleverde mestvarkens st.	13	10	21	37	23
9. Hennen st.	8	28	117	165	113

% = verlies

Bijlage I - c

DE FINANCIELE RESULTATEN OVER HET BOEKJAAR
MEI 1953 - MEI 1954

Gebied	Friese Wouden	Drente	Overijsel	De Graafschap	Noordbrabant
Aantal bedrijven	24	28	31	20	61
Gemiddelde oppervlakte	9,95ha	13,40ha	9,35ha	7,75ha	10,25ha
Opbrengsten per ha:	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
1. Melk	1.029	553	692	705	482
2. Omzet en aanwas rundvee	279	208	251	263	211
3. Varkens	253	222	543	1.037	574
4. Eieren en pluimvee	38	85	410	592	356
5. Marktbare gewassen	39	389	114	65	141
6. Overige opbrengsten	21	24	11	33	34
7. Toeslagen: melk	2	1	2	2	1
rogge	-	-	-	-	-
Totaal opbrengsten	1.661	1.482	2.023	2.697	1.799
8. Arbeidskosten	650	560	740	892	611
9. Veevoeder	425	294	801	1.127	490
10. Meststoffen	176	196	188	166	167
11. Pacht	94	79	104	109	92
12. Werktuigkosten	85	58	83	113	73
13. Overige kosten	172	222	189	247	194
Totaal kosten	1.602	1.409	2.105	2.654	1.627
14. Netto-overschot per ha	59	73	% 82	43	172
15. Arbeidsinkomen per ha	709	633	658	935	783
16. Arbeidsinkomen per bedrijf	7.050	8.500	6.150	7.250	8.050
17. Aantal volwaardige arbeidskrachten per bedrijf st.	1,70	2,10	1,80	1,89	1,76
18. Arbeidsinkomen per arbeidskracht (afgerond)	4.150	4.050	3.400	3.850	4.550
Ter vergelijking loon volwaardige arbeidskracht van C.A.O.	3.740	3.525	3.740	3.595	3.530
Grondgebruik:					
1. Bouwland ha	1,20	6,23	3,13	3,38	5,35
2. Grasland ha	8,74	7,15	6,23	4,36	4,90
3. Grasland en voedergewassen ha	9,19	8,17	6,98	5,19	5,95
Veestapel:					
4. Melkkoeien st.	11,7	9,0	8,8	7,2	6,7
5. Pinken st.	3,9	4,3	3,6	2,6	3,5
6. Kalveren st.	4,6	4,7	4,2	3,2	3,3
7. Zeugen st.	1,0	1,9	1,8	2,3	2,1
8. Afgeleverde mestvarkens st.	11	10	24	42	24
9. Hennen st.	14	41	123	175	124

% = verlies

Bijlage I - d

DE FINANCIELE RESULTATEN OVER HET BOEKJAAR
MEI 1954 - MEI 1955

Gebied	Friese Wouden	Drente	Over-ijsel	De Graafschap	Noord-brabant
Aantal bedrijven	28	21	31	18	66
Gemiddelde oppervlakte	10,50ha	13,65ha	9,60ha	7,70ha	10,20ha
Opbrengsten per ha:	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
1. Melk	995	578	765	732	533
2. Omzet en aanwas rundvee	270	192	248	294	221
3. Varkens	228	213	497	1.075	684
4. Eieren en pluimvee	38	83	406	726	390
5. Marktbare gewassen	39	333	118	45	183
6. Overige opbrengsten	42	21	11	71	66
7. Toeslagen: melk	22	12	18	17	12
rogge	1	9	8	10	12
Totaal opbrengsten	1.635	1.441	2.071	2.970	2.101
8. Arbeidskosten	757	714	874	1.097	734
9. Veevoeder	545	345	886	1.291	648
10. Meststoffen	166	196	181	147	173
11. Pacht	100	89	110	113	102
12. Werktuigkosten	79	64	77	110	75
13. Overige kosten	174	229	209	255	214
Totaal kosten	1.821	1.637	2.337	3.013	1.946
14. Netto-overschot per ha	⁄ 186	⁄ 196	⁄ 266	⁄ 43	155
15. Arbeidsinkomen per ha	571	518	608	1.054	889
16. Arbeidsinkomen per bedrijf	6.000	7.050	5.850	8.100	9.050
17. Aantal volwaardige arbeids-krachten per bedrijf st.	1,65	2,20	1,85	1,91	1,75
18. Arbeidsinkomen per arbeids-kracht (afgerond)	3.650	3.200	3.150	4.250	5.200
Ter vergelijking loon volwaardige arbeids-kracht van C.A.O.	4.460	4.435	4.470	4.280	4.285
Grondgebruik:					
1. Bouwland ha	1,16	6,28	3,13	3,21	5,50
2. Grasland ha	9,36	7,36	6,48	4,47	4,70
3. Grasland en voedergewassen ha	9,63	8,25	7,20	5,26	5,75
Veestapel:					
4. Melkkoeien st.	12,3	9,4	9,6	7,4	7,2
5. Pinken st.	4,2	4,4	3,7	2,6	3,5
6. Kalveren st.	5,5	4,6	4,7	3,7	3,2
7. Zeugen st.	0,7	2,0	2,1	2,3	2,7
8. Afgeleverde mestvarkens st.	13	18	20	44	28
9. Hennen st.	15	51	134	200	140

⁄ = verlies

Bijlage I - e

DE FINANCIELE RESULTATEN OVER HET BOEKJAAR
MEI 1955 - MEI 1956

Gebied	Friese Wouden	Drente	Over-ijsel	De Graafschap	Noord-brabant
Aantal bedrijven	28	23	39	19	65
Gemiddelde oppervlakte	10,40ha	13,35ha	9,15ha	8,55ha	10,-ha
Opbrengsten per ha:	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
1. Melk	1.056	604	859	782	613
2. omzet en aanwas rundvee	302	201	269	324	240
3. Varkens	275	233	522	1.104	763
4. Eieren en pluimvee	41	67	522	839	482
5. Marktbare gewassen	28	332	99	32	208
6. Overige opbrengsten	30	18	15	31	42
7. Toeslagen: melk	64	36	51	49	35
rogge	1	12	10	17	17
Totaal opbrengsten	1.797	1.503	2.347	3.178	2.400
Kosten per ha:					
8. Arbeidskosten	768	702	923	1.048	782
9. Veevoeder	532	310	920	1.381	750
10. Meststoffen	176	195	180	151	174
11. Pacht	104	93	119	134	116
12. Werktuigkosten	84	67	75	111	87
13. Overige kosten	180	224	219	271	239
Totaal kosten	1.844	1.591	2.436	3.096	2.148
14. Netto-overschot per ha	% 47	% 88	% 89	82	252
15. Arbeidsinkomen per ha	721	614	834	1.130	1.034
16. Arbeidsinkomen per bedrijf	7.500	8.200	7.650	9.650	10.350
17. Aantal volwaardige arbeidskrachten per bedrijf st.	1,59	2,00	1,76	1,84	1,72
18. Arbeidsinkomen per arbeidskracht (afgerond)	4.700	4.100	4.350	5.250	6.000
Ter vergelijking loon volwaardige arbeidskracht van C.A.O.	4.620	4.580	4.610	4.420	4.440
Grondgebruik:					
1. Bouwland ha	0,87	5,98	2,71	3,44	5,30
2. Grasland ha	9,51	7,35	6,43	5,13	4,70
3. Grasland en voedergewassen ha	9,79	8,18	7,13	6,02	5,70
Veestapel:					
4. Melkkoeien st.	11,7	8,7	9,1	7,7	6,9
5. Pinken st.	4,6	4,3	3,8	3,3	3,3
6. Kalveren st.	4,7	4,1	3,6	3,9	3,2
7. Zeugen st.	1,1	2,1	1,9	2,5	3,0
8. Afgeleverde mestvarkens st.	16	12	22	61	36
9. Hennen st.	12	33	148	205	147

% = verlies

Bijlage I - f

DE FINANCIELE RESULTATEN OVER HET BOEKJAAR
MEI 1956 - MEI 1957 1)

Gebied	Friese Wouden	Drente	Over-ijsel	De Graafschap	Noord-brabant
Aantal bedrijven	26	30	46	28	94
Gemiddelde oppervlakte	10,75ha	12,90 ha	9,55ha	8,95ha	9,85ha
Opbrengsten per ha:	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
1. Melk	1.013	598	827	769	649
2. Omzet en aanwas rundvee	314	244	332	399	276
3. Varkens	362	238	616	1.056	777
4. Eieren en pluimvee	46	90	473	616	476
5. Marktbare gewassen	37	282	68	34	184
6. Overige opbrengsten	40	18	37	20	59
7. Toeslagen: melk	124	72	101	95	75
rogge	3	12	9	14	16
Totaal opbrengsten	1.939	1.554	2.463	3.003	2.512
Kosten per ha:					
8. Arbeidskosten	811	807	1.028	1.103	870
9. Veevoeder	599	370	1.063	1.353	914
10. Meststoffen	170	182	171	141	182
11. Pacht	109	95	118	141	119
12. Werktuigkosten	108	72	86	110	97
13. Overige kosten	197	231	226	249	244
Totaal kosten	1.994	1.757	2.692	3.097	2.426
14. Netto-overschot per ha	✗ 55	✗ 203	✗ 229	✗ 94	86
15. Arbeidsinkomen per ha	756	604	799	1.009	956
16. Arbeidsinkomen per bedrijf	8.150	7.800	7.650	9.050	9.450
17. Aantal volwaardige arbeidskrachten per bedrijf st.	1,57	1,94	1,81	1,76	1,62
18. Arbeidsinkomen per arbeidskracht (afgerond)	5.200	4.000	4.200	5.150	5.800
Ter vergelijking loon volwaardige arbeidskracht van C.A.O.	5.010	4.940	5.010	4.780	4.800
Grondgebruik:					
1. Bouwland ha	1,09	5,56	2,81	3,46	5,05
2. Grasland ha	9,66	7,35	6,76	5,50	4,78
3. Grasland en voedergewassen ha	9,97	8,19	7,45	6,31	5,73
Veestapel:					
4. Melkkoeien st.	11,7	8,5	9,4	8,-	7,3
5. Pinken st.	4,1	4,3	3,4	3,2	3,7
6. Kalveren st.	4,9	4,7	4,7	4,7	3,4
7. Zeugen st.	1,4	1,7	2,2	2,1	2,7
8. Afgeleverde mestvarkens st.	21	11	27	54	32
9. Hennen st.	19	40	150	186	155

✗ = verlies

1) Voorlopige gegevens i.v.m. nabetalingen.